

Газета в газете «Ёлдаш»
Yoldash

7-10 б.

ЯШЛАНЫ ДЮНЬЯСЫ

15 б.

Ассаламу алейкум, уьюгюзге яхишылыкъ

ЁЛДАШ

Yoldash
yoldash.ru

ДАГЪЫСТАННЫ ЖАМИЯТ-ПОЛИТИКА ГАЗЕТИ

8 март (оьрткий) 2024 йыл №9 (15357)

Къутлав

Биз кеп сюеген язбашны ва Къатынланы халкъара байрамны гюню булан гъакъ юрекден къутлавларымны къабул этигиз!

Къайсы заманларда да къатынгиши яшавну ярыгъы, гезелликни, рагъмулукъну, сюювню, эргишилер учун илгъам береген берекетни есилери болуп гелген. Сиз яшавда, халкъарада юрюлеген бары да агъвалатлагъа терен маъна бересиз, эренлени ругъун гетересиз, янгы-янгы уьстюнлюкlege талпындырасыз. Сизин учун ва сизин булан биз бары да къыйынлыкъланы енгме болабыз.

Дагъыстанлы къатынлар загъматны сюеген, пагъмулу, къыйынлыкълардан къоркъмайгъан хасияты булан ана элибизде юрюлеген тюрленивлеге, оьсювге къошулуп, оьзлени касбу бажарывлугъун, яратывчулукъ гююн къошуп элибизни барлыгъын, байлыгъын артдырма белсенген. Уьлкебизни Президенти В.В.Путин бу йыл Агълюню йылы деп да билдирген. Кеп авлетли аналаны гъар гюнлюк загъматы макътавгъа лайыкълы.

Гъакъ юрекден баракала, баш иебиз дав гъаракатда ортакъчылыкъ этеген уланланы аналарына. Олар уланларында Ватанны сюювню, ону якълавну, намусну, рагъмулукъну, элине амиликни уьлгюлерин тарбиялагъан, оьзлер эмдирген сют йимик къанына сингдирген.

Аявлу къатынлар! Гъакъ юрекден айтылагъан баракала сезлеримни къабул этигиз. Сизин чыдамлыгъыгъыз, рагъмулугъугъуз, тергевлюгюгюз яшавну бары да тармакъларында уьстюнлюкlege этишмеге кемеке эте. Сиз – эжелден берли адатланып гелеген татывлу агълю аралыкъланы къоруп сакълайгъан адамларсыз.

Барыгъызгъа да савлукъ, сизге аявлу адамларыгъыз булан татывлукъ, бирлик ёрайман. Иржайма, шат болма себеплер кеп болсун.

Дагъыстан Республиканы
Башчысы С. МЕЛИКОВ.

8 Март – Къатынланы халкъара гюню

Арив къатынлар

Арив къатын гюзгю алда кеп бола,
Гюзгю ону аривлюгюн суратлай,
Аривлюгюн гёрген сайын шат бола,
Аривлюгю буса ону суратдай.

Арив къашлар, къалам булан гызгъандай,
Арив бутлар, ясалгъандай мармардан,
Аллагъ огъар антгъа бир де къызгъанмай
Аривлюкню берип къойгъан бар-бардан.

Къырыйында арив къатын бар буса,
Акъ чечекдей ява къышны къары да,
Арив къатын бир иржайып къараса,
Унутула жагъаннем от бары да.

Аривлеге биз нечик баш иймейик,
Бюртюклери йимик олар алтынны,

Аривлени биз чи нечик суймейик,
Къатынлар да сие арив къатынны.

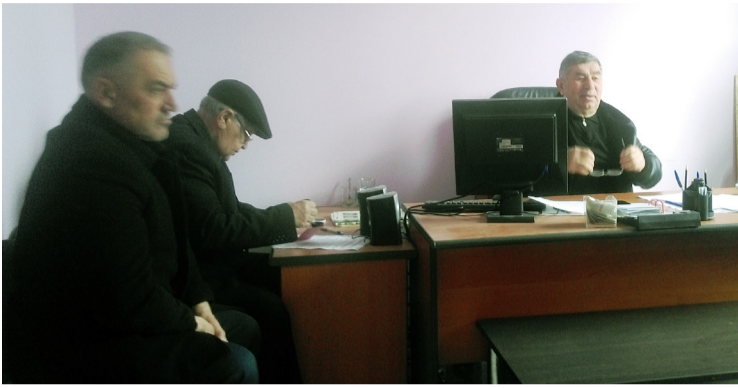
Гъашыкъ бусанг оьзюнг де бир къатынгъа,
Аривлюкден балы чыгъып турагъан,
Оьзю булан оьлчеп тартгъан алтынгъа
Бермес эдинг сен ону бир тырнагъын.

Аривлеге гез къаратмай гъали ким,
Акъсакъал да бирине гез салгъандыр,
Арив-арив къатынлагъа, баликим,
Пайхаммар да гез къарата болгъандыр.

Арив ойгъа эркек къавум къол баса,
Эркеклени шо ягъындан эси бар:
Арив-арив къатынлары болмаса,
Арив деме аз дюньяны неси бар?!

Агъмат ЖАЧАЕВ,
Дагъыстанны халкъ шаири.

Халкъ Жыйында болгъан ёлугъувдан сонг

Дагъыстанда алдагъы заманлардан берли гёчювюк гъайванчылыкъ юрт хозяйствону асувлу ва хайырлы тармагъы гъисапда пайдаландырылып гелген. Шону учун тавлардан-тюзлеге, тюзлерден-тавллагъа гъайван малны гёчюрювню низамы да токъташдырылгъан болгъан.

Тюзюн айтгъанда, базар аралыкълар оьмюр сьореген девьурде алдагъы колхоз-совхозлар тозулуп, топуракъ байлыкъларыбыз башгъа-башгъа есликлеге айлангъан сонг гёчювюк гъайванчылыкъны талаплары учун къолланагъан отлавлукълар ерли муниципалитетлерден чыгъарылып, республика еслигине алынды.

Шо гюн-бугюн тюзлюк бойда яшайгъан ерли халкъланы янындан чакъда-чакъда асрулар, минг йыллар бою отлавлукълар гъисапда къолланып тургъан топуракъланы къыйынлы къысматына, зараланнагъанына байлавлу болуп къумукъ жамиятланы разисизликлери арагъа

чыкъмагъа башлады ва бугюнлерде де узатыла.

Гъали-гъалилерде къумукъланы халкъ милли советини башчысы Пахрутдин Шугъайыбов эсгерилген жамият къурумну актив ортакъчылары булан бирликде ДР-ни Халкъ Жыйынында ёлугъуву болгъан ва депутатланы гележегибиз учунгъу агъамиятлы топуракъ масъалалар булан бирдагъы да таньш этген.

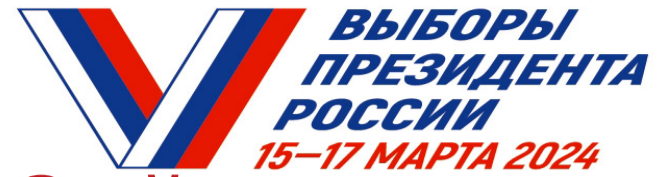
Халкъ Жыйында болгъан ёлугъувдан сонг милли советни ортакъчылары «Елдаш» газетде бизин мухбирибизге арагъа салынгъан топуракъ масъалагъа байлавлу болуп генг кюйде англатыв берген.

– Топуракъ – бизин баш байлыгъыбыз, – деген

Пахрутдин Шугъайыбов. – Шону учун федерал, регион, ерли муниципал къурулувларындагъы ва шотай да айрыча есликдеги топуракъланы дазуларын белгилейгенде тарихи дазуларына гёре токъташдырылгъа арт бермеге ярамай. Шо гъакъда Россияны Президенти Владимир Путин йимик, Дагъыстанны Башчысы Сергей Меликов да оьз пикурларын малим этген ва тийишли гъакимлик къурулувларына тапшурувлар берген. Биз де жамият чалышывчулар гъисапда шотай агъамиятлы масъаланы гележеке пачалыкъны ва халкъны пайдаларын, Конституция ихтиярларын якълап ерли гъакимлик къурулувларыны башчылары ва гьар тюрлю оьлчевдеги халкъ депутатлар булан бирлешип байлавлукъда чечмеге умут этебиз. Шону учун бугюнлерде халкъыбызны Россияны Президентин танглавгъа байлавлу оьтгерилеген сайлавларда да актив кюйде ортакъчылыкъ этмеге чакъырабыз.

Бизин охувчуларыбыз, жамиятыбыз учун арагъа салынгъан агъамиятлы масъалагъа байлавлу болуп, газетибизни гележек номерлеринде эркин кюйде баянлыкъ бермеге умут этиле.

Къ. КЪАРАЕВ.

Сайлавлагъа багъышланды

Буйнакск район администрацияда оьтгерилеген гезикли генгеш Россияны Президентин сайлавлагъа гъазирлик гёрювню барышына багъышланды. Ону ишинде район администрацияны белюклерини ёлбашчылары ва райондагъы юртланы башчылары ортакъчылыкъ этдилер.

Генгешни район администрацияны башчысыны заместители Гъажимурат Халимбеков ачды ва юрютдю. Гюнлюк низамгъа салынгъан аслу масъалаланы арасында РФ-ни Президентин сайлавлагъа гъазирлик гёрюв ва шо ишни къурумлу кюйде оьтгерив биринчи ерде токътагъан эди.

– Уьлкени Президентин сайлавлагъа тындырыкълы кюйде гъазирлигибизни гёрюп янашмагъа тюшегенин къайсыбыз да яхшы англайбыз. Бизин халкъланы яшавунда уллу агъамияты бар агъвалатда ортакъчылыкъ этип, сайлавланы оьтгеривге янашагъан кююбюзден пачалыгъыбызны гележек 6 йылны ичиндеги оьсюв ёлу да, къысматы да гъасил болажагъы къайсыбызгъа да бел-

гили. Шону учун бу бек жаваплы агъвалатны тийишли даражада оьтгермек барыбызгъа да борч болуп токътай, – деди Гъ. Халимбеков.

Буйнакск районну центральный сайлав комиссиясыны председатели Дагъир Абдусаламов генгешдеги сёйлевюнде малим этген кюйде, сайлавланы къурумлу оьтгеривге гъазирлик гёрюв низамлы кюйде яшавгъа чыгъарыла. Бары да юртланы сайлав участкарындагъы комиссиялар тийишли болагъан алатлар ва техника булан таъмин этилген. Ерлердеги сайлав белюклерде низам болдурувну ва аманлыкъны талапларын сакълавлу чаралары алданокъ гёрюлген.

Казим КАЗИМОВ.

Барыгъызгъа да баракалла, игитлени аналары!

Шу жуманы ичинде жамиятны арасында юрютген айрыча жанланывну менден къайры, башгъалар да гъис этгендир деп эсиме геле. Неге тюгюл, язбаш айны башында, Яратгъаныбызны сайламлы, гъайбатлы инсанлары-Къатынланы халкъара гюню рас геле.

Озокъда, бу байрамны биз гьар йыл белгилейбиз. Амма бу йылгёзеллени дюньясына багъышлангъан байрамны гьар ерлерде айрыча маъна берип оьтгергенни де эсмей болмадыкъ. Шотай оьзтёрече янашывну аслу себеби де Украина бойдагъы агъвалатларда ортакъчылыкъ этегенлени аналарын, къатынларын, къызардашларын, къызларын гёнгюн алмакъ мурат болду.

Алдагъы гюнлерде «Россия-мени тарихим» деген тарихи паркде «Бары зат учун, сагъа баракалла!» деген баш булан Къатынланы халкъара гюнюне багъышлангъан уллу жыйын болду. Шонда Дагъыстанны Халкъ

Жыйыныны Председатели Завур Аскендеров, депутатлар, гъакимият къурумланы вакиллери, Украина бойда уланлары, эрлери, дос-къардашы жан берген аналар, къатынлар, къызлар ва оьзгелери ортакъчылыкъ этди.

Шо мажлисни Завур Аскендеров къутлав сёзю булан ачды. Ол оьзюню сёйлевюнде бугюнгю жыйын къоччакъ эренлени оьздюрген къатынлагъа этилеген гьюрмет экенни белгиледи.

–Бугюн шу залгъа аман, парахат яшав учун жанларын къурбан этген игит

дагъыстанлылары аналары жыйылгъан. Олар бары да-бизин парахатлыгъыбыз учун унутулмас къоччакълыкъ гёрсетген Игитлерибиз. Биз олар булан оьктем болабыз. Оланы игитлигин бир заманда да унутмажакъбыз. Биз ананы сыйлы сьювюню, чыдамлыгъыны, къоччакълыгъыны алдында башыбызны иебиз. Сиз уланларыгъызын герти эркеклер йимик тарбиялагъансыз, Ватанын сьюмеге уйретгенсиз. Биз сизин юрегиздеги авур къайгъыны нечакъы да англайбыз. Сизин авлетлеригиз на-

мусун ер этмей, оьзлени къатты кюйде тутуп, къоччакъ уланлар экенин гёрсетдилер.

Олай да, Завур Аскендеров Россияны Президенти Владимир Путин де СВО-ну ортакъчыларына, оланы уягъюлерине бек гъайлы тергев этегенни айтды. Дагъыстанны парламенти де оланы бары да якъдан якълажакъ закон къабул этгенни эсгерди.

–Бир байрам да сизин къайгъыгъызын енгил этмежекни де билебиз. Болса да, сизин барыгъызын да Къатынланы халкъара гюню 8 Март булан къутлайман.

Сизге гъакъ юрекден къатты савлукъ, бары яхшылыкъланы, аманлыкъны ёрайман. Сизге барыгъызгъа да баракалла, Игитлени аналары! Сизин алдыгъызда башыбызны иебиз,–деп тамамлады З. Аскендеров.

Ондан сонг Дагъыстанны къатынларыны союзу-ну председатели Интизар Мамутаева къутлав сёзюну айта туруп, Къатынланы халкъара гюню сьююнню, къуванчыны, язбашны байрамы буса да, къыйынлы заманларда, Ватаныбызны якълавлучуларына дуалар этип, юрегибиздеги рагъатсызлыкъ булан белгилейбиз деп билдирди. Сёйлевлерден сонг яшланы ортакъчылыгъы булан концерт гёрсетилди.

Жыйынны ахырында Р. Гъамзатовну «Турналар» деген сарынын салып, бары да аналагъа игит кюйде жанларын берген уланларыны портретлерин ва гюл байламлар савгъат этдилер.

Паху ГЪАЙБУЛЛАЕВА.
СУРАТЛАРДА: жыйындан гёрюнюшлер.

Транспорт адамланы кўуллукъларын кюте

4-нчю мартда Магъачкъаладагъы «Дослукъну» уьонде жамият транспортну оьсювоне багъышлангъан илму-сынав конференция оьтгерилди. Дагъыстанда 2030-нчу йыл болгъанча юрюлежек ишлени гъакъында айтгъанча, оьтген йылда транспорт министерлик ва «Дагавтодор» деген кьурум ишлеген кюню киносу гьрсетилди.

Конференцияда Дагъыстанны Башчысы Сергей Меликов, Россияны ёл ишлерине кьарайгъан агентлики ёлбашчысы (Росавтодор) Роман Новиков, федерал оьлчевдеги эксперт Ирина Зарипова ва Россияны транспорт министрлигини вакили Александр Лукашук ортакъчылыкъ этдилер. Аслу гьалда жамият транспортну гьалына ва оланы янгыртыгъа, тармакны касбучулар булан таъмин этивге, пассажирлени аманлыкъда етишдирмекни, «Аман ва сан янлы» деген программа ишлейген кюню, жамият транспортда гьали заманны талапларына жавап береген кюйдеги янги технологиялар кьолланагъанни гъакъындагъы масъалалагъа кьаралды.

– Жыйынны алдында гьрсетилген кинода 2023-нчю йылда Дагъыстанда этилинген ишлер бек яхшы суратлангъан, – дей, жыйынны ача туруп, Дагъыстанны Башчысы С.Меликов. – Федерал оьлчевдеги ёлларда 4 машин юрюп болагъан имканлыкълар болдурулгъанда, гьал бютюнлей алышынды, автомашинлер бир ерден башгъа ерге барма заманны аз харжлай, рагъат гъайдама онгайлы. Шолай да Россияны Гьукуматыны янындан Хасавюрт, Дербент ва Магъачкъала шагъарланы айланып гетеген ёллары этмеге харж гьрсетгени де шо масъалаланы толу кюйде чечежек.

– Дагъыстан бугюнлерде ёл ишлени юрютювюне алдынлыларыны бириши, – дей Роман Новиков. – Оьтген йылда йимик ёллар, кьепюрлер, шоланы айланалары, тыш пачалыкълар чыгъагъан постлар шулай даражада дагъы бир ерде де этилмеген деме ярай. 2023-нчю йылда 90 чакъырым ёл пайдаландырыгъа берилген, бу йыл дьртер машин юрюйген 30 чакъырым ерде ёллар этилежек.

Дагъыстангъа тергев артгъанни бирдагъы затдан англама бола, республика – Россияны инг де кьыбла бойдагъы региону ва тыш пачалыкълар булан сувдан таба, темир ёлдан, автомашин булан байлавлукъ юрютме онгайлы бой. «Кавказ» деген федерал ёл халкъара ёлгъа айлангъан. Мундан таба Кавказ тавланы артындагъы, Азербайжан, Грузия, Тюркия, Иран ва башгъа кьыбла бойдагъы пачалыкълардан кьайры да, Индиягъа ва Китайгъа ерли чыкма да бажарыла. Суткада 35 минг машин оьтеген ёлланы сан янын артдырмаса бирдокъ да яраймай.

Савлай Кавказ сатыв-алыв этеген Хасавюрт шагъарны айланып этилежек 4 машин юрюеж 21 чакъырымлыкъ ёлну кьурув да машин гъайдавчулагъа уллу рагъатлыкъ бережек, регионну экономикасын артдырма имканлыкъ болажакъ.

– Жамият транспортну масъалаласын гележек йылларда кьеп артгъа салмай чечме тюшежек, – дей Дагъыстанны Гьукуматыны председателини орнунбасары Ризван Къазимагъаматов. – Шагъардагъы транспорт да яхшы ишлеме башлагъан ва гетген йылны ахырында гелген 47 янги автобусну барысы да сакъат адамлагъа да онгайлы. 30 автобус «Каспийск-Магъачкъала-Ленингент» маршрутгъа салынгъан. Шо ишни давам этеме герек, неге тюгюл де жамият транспорт шагъарларда бек агъамиятлы. Шоланы 500-юнде гъакъыны карточка булан телейген кюй юрюле. Шо да гъайдавчуну ишине энгиллик болдурув деп гьисап этиле.

Жамият транспортну гъайдайгъанларыны загъматыны гъакъында айта туруп, федерал эксперт Ирина Зарипова министрликни янындан медаль сама буса да яда энгил кредитлер береген кюйле-

ни ойлашмакъны таклиф этди.

Ёлланы кьурувну гъакъындагъы лакъырны давам эте туруп, Сергей Меликов бугюн 3 ерде ёллар ачылагъанни айтды. Биревлер шону туристлер гелме башлагъандан гьерегенни айта, нечик болса да тав бойда яшайгъанлар уллу ёллар булан кьошулма, шоларда да онгайлыкълар болма тарыгъы ачыкъ.

Дагъыстанны транспорт ва ёл хозяйство министри Жамболат Салавов оьсюню сьйлевюнде шагъарланы ва юртланы кьуллукъларын битдиреген 718 маршрут барны айтды. Шоларда 33 минг автобус ва троллейбус ишлей. Ёлларда аманлыкъны бодурмакъ учун 363 видеокамера, ёл юрюшню бузагъанлары тутмакъ учун 5 тюрлю транспорт да ишге салынгъанни гъакъында айтды. Тек нетерсен, авариялар кемимеген, демек, хатарлар кьеп болагъан бойларда башгъа чаралар гьерме герек. 2023-нчю йылда ёлларда аманлыкъ болдурмакъ учун 954,3 миллион манат гьрсетилген. Шагъарларда «гъакъыллы светофорланы» ишлетив башлангъан, адамланы онгайлыгъына гьере аэропортдан Магъачкъала шагъаргъа юрюйген автобусалар, 3 маршрутдагъы поездлени вагонлары 4-ден алтыгъа ерли артдырылгъан. Сергей Меликов этилинген докладланы халкъны

арасында аян этмек учун, сайтлагъа салмакъны тапшурду.

Жыйынны ахырында буса кьайратлы иши учун транспорт ва ёл кьурулуш министрликни кьуллукълары Россияны транспорт ва Дагъыстанны Гьукуматыны гьюрметлев грамоталары булан савгъатланды.

Шо гюн тюшден сонг Сергей Меликов, Россияны федерал ёл агентлигини ёлбашчысы Роман Новиков, Россияны транспорт министрлигини вакили Александр Лукашук ва Джамболат Салавов Хасавюрт шагъарны айланып оьтеген ёлну башлавгъа багъышлангъан белги ташны салагъанда ортакъчылыкъ этди.

«Кавказ» деген халкъара маънасы булангъы 4 машин юрюйген ва шагъарны айланып оьтежек ёлну узунлугъу 21 чакъырым болажакъ. Шо ишлер булан бирге Ярыкъсувну уьстюнден кьепюр, гъайванлар чыкмакъ учун ерлер де гъазирленежек. Шолай да, тюрлю-тюрлю запракалар, ашханалар ва адамлагъа тарыкълы болагъан кьурулушлар да ишленежек.

15 метр генгликдеги ёлну кьуруп 2028-нчи йылгъа битме герек.

Гебек КЪОНАКЪБИЕВ.

СУРАТДА: конференциядан гьрюнюш.

Гъава гемелени кьонушу генглеше

Артдагъы йылларда айлана якъда артып тербейген талапланы гьисапгъа алып, Магъачкъаланы ва Каспийск шагъарланы арасында ерлешген СССР-ни эки керен Игити Аметхан Солтанни атындагъы «Уьйташ» аэропортда ярашдырив-янгыртыв ишлер генг кюйде оьтгерилегени ачыкъдан гьрюне. Демек, гъава гемелени кьонушу халкъара оьлчевюнде генглешдириле ва учагъан транспортдан пайдаланагъан кьоллачулар учун гъар тюрлю онгайлы кьуллукълар болдурула.

кьурулуш министрликлерини башчылары республика бюджетден айырылгъан харжлар некъадар асувлу кюйде пайдаландырылагъаны булан ювукъдан таныш болдулар.

Белгили болгъан кюйде, кьурулуш ишлер Дагъыстанны Гьукуматыны ва шолай да «Магъачкъала» халкъара аэропорт» деген акционер жамиятны арасында болгъан разилешивге кюрюленип дыгъарны шартла-

рына гьере оьз болжалларында сан яны булан оьтгерилегени аян этилди.

– Эсгерилген проект учун РФ-ни Гьукуматыны кьарарына гьере республика ва федерал бюджетлерден берилген кредитлени оьлчевлерин кемитмек мурат булан 515 миллион харж айырылгъан, – деди ДР-ни Гьукуматыны Председатели Абдулмуслим Абдулмуслимов, – Республика бюджетден гьрсетилген акъча маяланы асувлу кюйде пайдаландырывну натижасында салынагъан электрик линияланы ва шолай да жамият транспорт учун токътайгъан ерлени ва оьзге тюрлю онгайлы кьуллукъланы бу йылны ахырларына таба пайдаландырыгъа бермеге умут этилине. Шону учун агъамиятлы проектде алгъа салынгъан борчланы яшавгъа чыгъаривну барышы тергевден таймай.

Кьоллачулар учун гъава транспортда гъар тюрлю онгайлыкъланы болдурув юклени ва пассажирлени къадарын-санавун артдырмагъа имканлыкълар яратыла. 2023-нчю йылда Магъачкъала аэропортда пассажирлени кьуллукъларын кютюв 12 процентге артгъан.

Дагъы да ачыкъ этип айтсакъ, гъава транспортну кьуллукъларындан 2,8 миллион кьоллачу-пассажир пайдалангъан. Уьстевиюне, оьтген йыл 3,4 минг тон гъар тюрлю юклер ва шолай да почта гелтирилген.

Гъава гемелер уьстге гьетерилеген ва шолай да кьонагъан ёллар халкъара оьлчевюню талапларына жавап береген даражада янгыртылгъаны алда токътагъан борчланы уьстюню кюйде яшавгъа чыгъармагъа кьемек эте.

Кь. КЪАЗАКЪМУРЗАЕВ.

Пачалыкъ савгъатлар тапшурулду

Магъачкъалада «Дослукъну» уьюнде Къатынланы халкъара гюнюне багъышлангъан шатлы жыйында Дагъыстан Республиканы Башчысы къатынлагъа пачалыкъ савгъатлар тапшурду.

Пачалыкъ савгъатлагъа лайыкълы болгъанланы арасында кеп яшлы аналар, хас асгер агъвалатда ортакъчылыкъ этегенлени агълюлери, ДР-ни жамият чалышывчулары, маданият, билим берив тармакъны къуллукъчулары ва илму тармакъны чалышывчулары бар эди.

Сергей Меликов эсерилген шатлы жыйынны ача туруп, къатынгишилени байрам гюню булан къутлады, олар гъар тюрлю тармакъда етишген уьстюнлюклени эсгере туруп, булай деди:

– Сиз уй къуллукъланы ва касбугъузну бир вакътини ичинде юрте туруп, уьлгюлю уьягълю, гъайлы, тергевлю ва сююмлю аналар кюйде къалагъаны-

гъыз айрокъда къыйматлы. Биз, озокъда, сизин булан оьктем болабыз. Республиканы яшавлукъ-экономика оьсювюне этеген уллу къошумугъуз учун баракалла. Бугюн оьзлени къайратлы загъматы булан Дагъыстанны, Россияны гючлю этеген кеп къатынгишилени атлары эсгерилежек. Сизге инанывугъуз, якълавугъуз ва гъай этивюгюз учун баракалла билдиребиз.

Шатлы жыйында «Дагъыстан Республиканы алдында къуллугъу учун» деген орден 19 яшны сакълайгъан опекун Зада Макъсутовагъа, агълюсюнде 10-ар яшы бар Мадина Шагъболотовагъа ва Асият Дибировагъа тапшурулду. Амет-Хан Солтан

ны атындагъы медаль яшёрюмлени патриот ругъда тарбиялаву учун хас асгер гъаракатны ортакъчыларыны ювукъ къардашларына ва асгердегилеге кемеке этеген къатынлагъа берилди. Оланы

арасында Мегърибан Муслимова, Патимат Пайзуллаева, Умужат Хириясулмагъамматова ва Маржи Ильясова бар.

Патимат Пайзуллаева илму ва жамият чалышыв булан машгъул, шолай да ол

– «Они сражаются за Родину» деген китапны автору ва «Дети героев, отдавших жизнь за Родину» деген выставканы къурувчусу.

Умужат Хириясулмагъамматова хас асгер гъаракат башлангъанлы, оьзюню опуракъ тигеген устаханасында асгер къуллукъчулар учун хас опуракълар тиге. Ол хас асгер гъаракат башлангъанлы, 14 минг опуракъ тигип бакъдыргъан.

Республиканы Башчысы билим берив, медицина, маданият ва инчесаният тармакъларда чалышагъан къатынгишилеге де пачалыкъ савгъатлар тапшурду. Олагъа «ДР-ни ат къазангъан илму къуллукъчу», «ДР-ни ат къазангъан артисти», «ДР-ни ат къазангъан врачы», «ДР-ни пачалыкъ къуллугъуну ат къазангъан къуллукъчусу» деген ва башгъа гъюрметли атлар берилди.

Къатынгиши эжелден берли ожакъны очагъын сёме къоймайгъан, агълюню сабурун, абурун сакълап гелген йимик, насипни ва шатлыкъны себеби де болгъан. Оьзлерден уьлгю алмагъа болагъан шолай нечесе гъакъыллы, оьзден, бажарывлу аналарыбыз, къызардашларыбыз, къурдашларыбыз бар. Оланы наслулары да ата-анасындан, агълюсюнден уьлгю алып, мекенли ожакълар да къуруп яшай.

Бугюнлерде буса къатынгишилеге янгыз адатланып гелген хасиятлагъа, къылыкълагъа ес болуп къалмай жамият ишлерде де ортакъчылыкъ этмеге тюше. Бизин заманны къатынгишилери арасында янгыз агълю борчларын кютюп къоймайлы, заманыны аслам пайын касбусуна, ишине багъышлайгъан, жамият ишлерде ортакъчылыкъ этегенлер де кеп бар.

Шолайланы бири – Дина Ибрагъимовна Муцалханова. Ол Магъачкъала шагъарда 1992-нчи йылда Ибрагъим ва Айсарат Байсонгуровланы агълюсюнде тувгъан. Орта школаны тамамлагъан сонг Дагъыстан пачалыкъ педагогика университетине тыш тиллер факультетине тюшюп охугъан. Ингилис тилден касбучуну дипломуна ес болса да, заман оьтюп Дина Ибрагъимовна оьзюню юреги психологияны ушатагъанны англай. Психологияны курсларына тюшюп эсгерилген илмуны сырларына теренден уьйрене. Бир нече йыл

... адамлагъа пайда гелтирип яшамакъны яны

медико-социал экспертиза бёлюкде психолог гъисапда чалыша. Онда савлугъу дазулангъан яшлар булан да ишлей.

Тек гиччиден берли улланасы, атасы ва ювукъ къардашларыны кёбюсю чалышагъан билим берив, охутув тармакъ булан машгъул болмагъа токъташа. Динаны улланасы Бурлият Убаевна, атасы Ибрагъим Байсонгурович ва ону къызардашлары бирим берив тармакъда кеп йылланы узагъында чалыша. Ибрагъим Байсонгуров бугюнлерде – Магъачкъала шагъардагъы 59 номерли школаны директору. Ондан къайры да, ол оьр охув ожакъларда дарс беривчю да дюр. Дина оьзюню касбу сайлавуну гъакъында булай эсгере:

– Мени уьягълум ва

эки къызым бар. Агълюмден эсе ишиме, касбума артыкъ тергев берген им ни яшшы англайман, Аллагъа шюкюр, уьягълум де магъа къаршылыкъ этмей, англаву янаша, тарыкъ болгъанда, магъа кемеке эте. Мен уьйде олтуруп заман йиберип болмайман. Даим гъаракат этип, чалышып турмагъа сюеген адамман. Яшав мени учун къайнап турагъан къазан йимик.

Гъаракатчы ва шат кюйде адамлагъа пайда гелтирип яшамакъны яныман.

Инг башлап буса касбумну юрютмеге магъа имканлыкъ берген анама разилик билдирмеге сюемен. Ол магъа: «Бар, Дина, ишле, мен сагъа кемеке этемен. Яшлагъа мен къарайман», – деп, юрегимни парахат этди. Ишиме берилгенлик, билим берив тармакъны сайлагъаным, жагълыгъым буса атама ошай. Атам булангъы аралыгъым да айрыча деп айтмагъа боламан. Ону мен бир къаравундан англайман. Ол мени учун – оьзюне ошамагъа къаст этеген уьлгю. Ону сёйлевюне, турушуна тергев этемен. Мен бир аз къарсалап сёйлеп къояман, ондан сабурсаламат болмагъа, гъар бир затгъа ойлашып янашамагъа, оюмну, пикрумну

тюз кюйде етишдирмеге уьйренемен.

Дина Ибрагъимовна 2018-нчи йылдан берли Милли инновация коллежде чалыша. Мунда бир нече йыл психология дарсланы юрте. Студентлер булан ювукъдан таныш бола. Оланы психологиясын англамагъа уьйрене. Эсгерилген коллежни ону атасы Ибрагъим Байсонгуров кюрчюсюн салгъанланы, къургъанланы бири. Дина Ибрагъимовна буса бугюнлерде эсерилген коллежни директоруну инновация оьсюв бёлюгюне заместители ва къабул этив комиссияны жаваплы секретары. Коллеждеги чалышывуну гъакъында айта туруп ол булай дей:

– Бугюнлерде хас билим берив охув ожакълар, коллежер кеп бар. Тек арадан таймай, агъамиятлыгъын тас этмей чалышмакъ учун даим янгылыкълар излеме, бугюнню талапларына жавап берив кюйде ишлемеге герекбиз. Шо ишни кеп янын мен юртемен. Озокъда, мен янгыз тюгюлмен, мени булан ишлейген бажарывлу, сынавлу дарс беривчюлер бар. Мени яшавумда ёлукъгъан адамлар агълюмден башлап, улланаларым, атам-анам, коллеждеги дарс беривчюлер – бары да оьз къошумун этген. Оланы гъарисинден бир пайдалы насигъат, сынав алгъанман. Шо саялы олагъа барысына да гъакъ юрекден баракалла билдиремен.

Дина Муцалханова гертилей де бугюнню талапларына гёре яшама ва

чалышма къаст эте. Ону янгыз коллежде чалышып къоймай, Интернет торунда да оьзюню яшавуну, агълюсюню, психологияны ва билим беривню гъакъында хабарлайгъан каналы бар. Ол Интернетни болушлугъу булан оьсюп гелеген наслугъа уьлгю болмагъа, насигъат бермеге къаст эте. Яшёрюмлени арасында жамият чалышывчу гъисапда да танывлу.

Дина Ибрагъимовна ара бёлмей дегенлей оьзюню охувун камиллеширмеге къаст эте, шолай да Милли инновация коллежни студентлери оьзлер сайлагъан касбуну сырларына теренден уьйренсин, охутув гъаракат къурумлу оьтсюн учун бары да гючюн салып чалыша. Тарбиялав тармакъгъа да айрыча тергев бере. Йылны боюнда студентлеге таъсир этеген, тарбиялавда болушлукъ этеген чаралар, ёлугъулар оьтгере.

Тележекде буса Дина Муцалханова психологиядан кандидатлыкъ диссертацияны якъламагъа хыял эте. Ондан къайры да, Милли инновация коллежни филиалларын башгъа шагъарларда ва районларда ачмагъа гёз алгъа тутгъан.

Дина Ибрагъимовнагъа юреги тутгъан муратларына етишмекни ёрай туруп, къатынланы байрамы 8-нчи март булан да гъакъ юрекден къутлайман.

Бетни гъазирлеген
Патимат БЕКЕЕВА.

• Журналист ағамиятлы масъаланы гөтере

Ер сайлама, сув сайла

Ер сайлама, сув сайла деген насигъатгъа бизин ата-бабаларыбыз асулар, минг йыллар боюнда амин болуп гелгени белгили. Гележек наслуаны алдында бети ярыкъ болсун учун онгайлы сув бар бойларда яшав-турушун ойлашып юртлар, шагъарлар къурмагъа амракъ болгъаны да англашыла. Неге десегиз, табиятта йимик, жамият да сувсуз эсен-аман оьмюр сюрмеге четимликлер кеп болагъанына тюшюнюп оьз мадарын этмеге белсенген.

Уллу Кавказны къарлы тавларын баш алагъан Самур, Солакъ, Терик ва шолай да тавтюп бойдагъы сувлардан ва булакълардан амалгъа гелген оьзенлени ягъаларында къурулгъан шагъарларыбыз, юртларыбыз, посёлочларыбыз да бизин пикрубузну ачыкъ эте. Сув гертиден де, яшавну даражасын суратлай. Сув йимик сыйлы болгъур деген ёрав гысапдагъы айтыв да халкъарада негъакъ тувулунмагъаны гъакъда унутма тюшмей.

Тек не этерсен, къуруда, гъавада йимик, бизге сувда да аманлыкъны низамына арт бермеге тюшмей. Ёгъесе, адамланы йимик, мал-матагъны да тас этивлерин сувну балагъындан алдын алмагъа четим болажакъ.

Солакъдан бутакъ алынып республикабызны темиркъазыкъ боюндан къыблагъа багъып 20 метрге ювукъ генглиги ва эки-уьч метр теренлиги булангъы Октябрь революцияны атындагъы татавул (КОР) хыйлы чакъырымлагъа узатылгъан. Алгъасамай юваш кюйде агъып турагъанлы да арадан хыйлы заман гетген.

Дагъы да ачыкълашдырып айтгъанда, 2023-нчю йылны август айыны 8-нде дагыстанлылар оьзлеге жанлы сув береген татавул къурулгъанын 90 йыл битегенлик юбилейни шатлыкъ агъвалатларда къаршылады. Демек, белгили юбилейни гетген тарихине ва гележегине гьюрмет этилип, тийишли чаралар: «дегерек столлар», генгешлер, илмусынав конференциялар оьтгерилди. Шолайлыкъда, адамланы ва авлакъланы къуллукъларын кютеген татавулну заралландырмай, тазалыгъын къоруп, аманлыкъда асувлу кюйде къолламакъ учун пайдалы таклифлер де къабул этилиндиле...

Семендерде гъал къыставулла

Савлай Темиркъазыкъ Кавказда лап да уллу посёлоч гысапда танывлу Семендер къурулгъаны да арадан 30 йыллар оьтюп тура. Айтмагъа сюегеним, КОР татавул уллу посёлочну экиге бөлюп ортасындан агъа. Семендерде отав къургъанланы бириси гысапда оьзгелеге йимик магъа да татавулну сувундан лап да къыйынлы гюнлерде пайдаланмагъа тюшдю. Шону учун эгерилген татавулну бугюнго къысматы мени де теренден ойлашдыра.

Албёрюгент ва Профсоюз орамланы мюшюнде ерлешген яшавлукъ уьюбюзден татавулгъа ерли 500 метр мезгил бар. Макан тигип яшамагъа башлагъанлы, эртенлер юхудан уянгъанда ва ахшамлар юхлама

ятгъынча татавулну ягъалары булан къыдырагъан кююм де мердешге айлангъан. Заманда бир хоншум, - къурулуш компанияны башчысы Къурбан Мусаев булан да татавул бойда ёлугъабыз, гъакълашабыз, пикру алышдырабыз...

Семендер посёлочдагъы хатабалагъ болгъан ер.

Озокъда, биринчилей, машин гъайдавчулагъа да юрюшню низамына арт бермеге тюшмей эди. Магъачкъалада, адамланы ва машинлени юрюшню низамын сакъламагъа толу онгайлыкълар болдурулмагъаны да ачыкъ болуп гёрюне. Семендерде де, татавулну боюнда яшавлукъ уьйлер законланы низамын бузуп, орамлагъа гирип ишленген. Демек, орамны сувгъа бакъгъан ягъасында къорув чараланы оьтгермек учун ер де къалмагъан. Тахшагъарыбызны ичинде чи татавулгъа тийип де, гъаттда уьстюне бетон плиталар ясандырылып да уллу къурулушлар пайдаландырыла...

Гъай аман дагъы, жанлы татавул къоллаулачулагъа, ял алагъанлагъа илгъам берегенде йимик, тазалыкъны, аманлыкъны ва сакълыкъны низамына сувукъ-салкъын янашагъанлагъа заралгъа, тас этивлеге тарыйгъаны ичингбушдура. Муна шо саялы да арадан оьтген чакъы йылланы ичинде татавулда саякъ айланмагъан гъайванлар, кеп болгъан адамлар, яшлар, ари де-бери де оьтюп барагъан машинлер хапарсыздан тюшюп батылагъан гезиклеге расланасан. Муна, ардагъы гюнлерде де, юрюшню низамын бузуп, такси машин татавулгъа тюшюп, яшёрюм гечинди. Машиндегилени бирдагъысы авур гъалда больницада ята...

Шо агъвалатгъа байлаву посёлочда ва тахшагъарда яшайгъанланы арасында уллу разисизликлер болду. Неге десегиз, хатабалагълар узатылагъаны саялы ким гюнагълы деген сорав тувулуна.

- КОР «Дагмеливодхоз» деген федерал пачалыкъ бюджет идиара управлениени ихтиярында. Демек, федерал еслиги санала, - дей Къурбан Мусаев. - Озокъда, сувгъа тюшюп, хатабалагълагъа тарыйгъанланы алдын алмакъ учун эгерилген къурум шагъар администрацияны тийишли къуллукълары булан байлавлукъда аманлыкъны чараларын оьтгермеге герек эди. Такрарлайман, шо оланы умуми борчу болуп токътай. Гертиден де, КОР бугюнлерде адамланы йимик, айлана якъдагъы юрт хозяйство

айлана якъыбызда къыставулла гъалланы тувдурагъан масъалагъа байлавлу болуп республикабызны маълумат къуралларына оьз пикруларын малим этди.

- «Дагмеливодхозну» аслу борчу - юрт хозяйство продукция оьсдюрюв булан машгъул болагъанланы талапларын гысапгъа алып, авлакъланы сугъарагъан сув булан таъмин этив, - деди ол. - Тюсюн айтгъанда, татавулну къалды-къулдулардан тазалав ва адамланы ичеген сув булан таъмин этив, ягъаларына барулар салыв бизин борчубуз тюгюл. Тек шогъар да къарамайлы, биз эгерилген масъалагъа байлавлу иш гёрме герекли къурумлар, муниципал къурулушлар булан байлавлукъда чалышмагъа разибиз. Белгили болгъан кюйде, сув юрюйген татавулну эки де ягъа бойларында 30 метр ер бош къалмагъа тарыйкъ эди. Гъакъыкъатда, 15 метр ичине гирип гъар тюрлю къурулушлар ишленген. Семендердеги Московская орам да машинлени низамлы юрюшюне шо саялы тарлыкъ эте ва аманлыкъны чараларын гери ура. Орамланы ягъаларын сатгъанлар да хатабалагълар саялы къачан буса да жавап бермеге герек эди...

Озокъда, биринчилей, машин гъайдавчулагъа да юрюшню низамына арт бермеге тюшмей эди. Тек не этерсен, Магъачкъалада, адамланы ва машинлени юрюшню низамын сакъламагъа толу онгайлыкълар болдурулмагъаны да ачыкъ болуп гёрюне. Семендерде де, татавулну боюнда яшавлукъ уьйлер законланы низамын бузуп, орамлагъа гирип ишленген. Демек, орамны сувгъа бакъгъан ягъасында къорув чараланы оьтгермек учун ер де къалмагъан. Тахшагъарыбызны ичинде чи татавулгъа тийип де, гъаттда уьстюне бетон плитлар ясандырылып да уллу къурулушлар пайдаландырыла...

2012-нчи йылны октябрь айыны 10-нчу гюнюнде гючлю сел янгулар болуп, Дербентни сув алып, шагъарны ортасындагъы орамлар толу кюйде бузулгъан эди. Шону алдын алмакъ учун нечакъы харж этилингени, заман гетгени гъакъда шагъарлылар гъали де унутмагъан. Дербентлилер сувну балагъына тарыйгъан заманда артындагъы гюн мен де бардым ва заралны натижасында болгъан тас этивлени оьзюм де ачыкъдан гёрдюм. Айтмагъа сюегеним, КОР тахшагъарыбызны ортасындан оьтегени йимик, Самурдан бутакъ алынып Мирза татавул да Дербентни ичинден оьтюп агъа. Тек не этерсен, ягъаларында, уьстюнде къурулушлар ишленгени саялы, гючлю явулар болса, баягъы ташгъынлар алып гелеген чакъы, лай, къалды-къулдулар тыгъылып ташгъын шагъарны ичине багъып ура. Неге десегиз, уьсте де эгерилгени йимик, бизин республикабыздагъы шагъарлар ва юртлар къурулуш ишлени юртегенде аманлыкъны чараларын оьтгеривге арт бергени саялы хатабалагълар да такрарлана. Бетеринден Аллагъ сакъласын.

Четимликлер тувулуна

Бугюнлерде «Управление «Дагмеливодхозну» башчысыны къуллукъларын заманлыкъгъа кютеген Магъаммат Юсупов да

Къ. КЪАРАЕВ.

Къырлар айынар, махлукъ байынар

Орманлар, бавлар ёкъ ерге биз дангыл дейбиз. Гертиден де, тереклерсиз, уълкюлерсиз ер дагъылыгъа тарыгъан ерге парх бере.

Насипге, бизин Дагъыстан не терек де бек битеген, арив орманлар оьсеген топуракъдан магърюм тюгюл. Багъыйлы бахча-бавланы, гъар тюрлю орман-отланы барлыгъы да шогъар шагъат.

Бавчулукъ юрт хозяйствону бир берекетли тармагъы болгъан гъар не заманда да. Амма совет девюр гючсюз болгъан бир арада хыйлы хозяйстволар пакарсызлыкъгъа тарыды, нечесе уллу бавлар болмагъандай болду. Шоланы кеп пайында не макюр булан да биналар ишленди. Яшырма гъажат тюгюл, алда бир совхозда болдурулагъан чакъы емишлер булан овощлар савлай республикада гъаран болдурулагъан гъал тувгъан эди. Гъечден геч де къолай дегенлей, артдагъы заманлар Дагъыстанда бавчулукъну «жанландырмакъ» учун гёрюлеген чаралар гъалиге яман тюгюл.

Терек, бав Яратгъаныбыз кюллю махлукъгъа берген тенгсиз ниъматланы бирисидир. Гертиден де, дагъы оьзге яхшылыкъларын эсгермегенде, тереклер оьз салкъынына жанжаныварны гъап-гъавайын сыйындыра, олагъа йимик инсан урлукъгъа оьзюне де азыкъ, гъажат болса от, исив бере, сабанлыкъланы бузувлардан къоруу...

Баву барны каву (хошу) бар, каву барны яшамагъа «гъаву» бар. Иш, гертиден де, шолай! Амалдан геле туруп, авлакъларда бир бош ерин къоймай тереклер орнатылма герек эди. Пачалыкъ бу масъланы чечивге белсенип йиберсе, бара-бара шолай болма да болар бугъай.

Пачалыкъны янындан

малим этилген маълуматлагъа гере, ер-ерде бавланы оьлчевлери арта башлагъан. Янгыз гетген йыл бизин республикада бавланы оьлчевю 5 процентге артгъан. Шону санавагъа айландырып айтса, 30 минг гектаргъа ювукъ генгешген. Шо эгерилген болжалны ичинде Дагъыстанда 12 гектар чакъы топуракъда питомниклер этилген. Шоларда емишлени бизин шартлагъа гелишеген журалары оьсдюрюле. Бавлар десенг янгы къайда булан, техника эркин айланып къуллукълар этип болагъан кюйде уллу ерлеге салына.

Дагъы да арив хабар – бу йыл аслу гъалда янгы къайдада бавлар салывгъа къолламакъ учун кемеж харж гъисапда пачалыкъны янындан 500 миллион манат гёрсетилежеги. 2023-нчю йыл шолай харжланы умуми къадары 457 миллиондан оьтмей эди. Гъасили, пачалыкъны янындан кемеж гъисапда берилежек акъчалагъа 900 гектардан да къолай ерге янгы бавлар салынажакъ.

Дагъыстан буссагъат лап кеп емишлер болдурулагъан 5 регионну арасына гире. Амма тав якъланы ташлангъан къолтукъ тюзлерине барысына да дегенлей янгы бавлар салагъан кюйю этсе, Дагъыстангъа онча узакъ къалмай лап кеп емиш болдурагъан элге айланмагъа нечакъы да арив онгайлыкъ бар.

Бавланы кеп этмек учун бала тереклени болдурагъан хас ерлени санаун артдырмагъа, ишлени де илмугъа кюрюлендирип кюрюмеге тарыкъ экени де англашыла. Шо ягъындан къытлыкъ бар экени саялы бизин бавчулар бала тереклени аслу гъалда тыш элдерден къарап ала эди. Бизин республикада янгыз артдагъы 5 йылны узагъында 600 мингден 1 миллионгъа ювукъ бала терек тышдан гелтирилген. 2023-нчю йыл буса шо санау 70 процентге эниш тюшдю. Демек, къырдан 297,4 минг тюгюл алынмагъан. Шо да бизде питомниклени гючю, жигерлик гъаракаты хыйлы артгъанны гёрсете.

Бавланы кеп этегенлик булан бирге емишлени сатывгъа, къышгъа салып сакълайгъан хас ерлени кюрувну масъласын да чагъында чечеген кюйю де ойлашма тюше. Шо ягъындан бизин республикада аз-кеп буса да чаралар гёрюлме башлангъаны суюндюре. Къыблада ерлешген 3 тюрлю районда емишлени яз болгъунча бузулма къоймай сакъланма шартлары булангъы кюрулукъ биналар ишленген. Шоллукъда, халкъ арив емишлер булан сав йыл бою дегенлей таъмин этилежек. Сонг бу бавчулагъа оьз емишлерини бир

къадарын тышгъа элтип сатып къазанмагъа да онгайлыкъ бере.

Уълкеде сурсат якъдан оьз аманлыгъын болдурувну масъласына бакъгъан тергевню гючлендирилгени нечакъы да яхшы. Савлай Россияны кюршап айтгъанда, артдагъы 10 йылны ичинде емишлер болдурувну орта санау 2,5 керенге гетерилген. Демек, буссагъат бизин уълке оьзюню халкъын емишлер булан 45 процентни оьлчевюнде тюгюл таъмин этмей. Къысгъача айтгъанда, савлай Россияны оьлчевюнде йимик, Дагъыстанда да бавда, бахчада болдурулагъан емиш-тюзюмлени къадарын кеп этмек учунгъу къастны дагъы да чалт артдырмагъа герек. Эгер гёрсетилерине харжлар тийишли ерине чагъында ва толу кюйде етишсе, Дагъыстанда бав-бахчалардан алынагъан азыкъланы артыкълыгъы булан болдурмагъа табиат ва гъава шартлар нечакъы да бар ва багъыйлы да дюр.

Энни мен, орман, бав булан байлавлу масълалагъа аз-аз тийген сонг, авлакъларда, айрокъда сабанлыкъланы эки ягъын, араларын кюршап салынагъан орман сызакъланы гъакъында да бир-эки калыма айтып оьтмекни тюз геремен.

Совет девюрде шоланы яратывгъа, янгыртывгъа ва кюруп сакълывгъа гючлю тергев берилегени негъакъ тюгюл эди. Оьз заманында уллу ерлеге салынгъан агъач сызакъланы давну вакътисинде ва давдан сонггъу йыллар адамлагъа кеп хайыры тийгени белгили. Агъач сызакълар биринчилей сабан топуракъланы ел бузувлардан къорумакъ учун салынгъан болгъан.

Буссагъат Дагъыстанда шо тайпа сызакъланы ер-ерде къалды-къулдусун тюгюл эсе гёрмеге болмайсан. Бизин Буйнакск районну буса авлакъларына нагагъ бар еринде де сакъланмагъан шо сызакълар. Тек шолар бизин шартларда ашлыкъ ва оьзге тарлавланы уьст къатлавуны йымышакъ ва дагъныли топурагъын елдерден кюрумакъ учун бек тарыкъ.

Шону агъамиятын гъисапгъа алып, алдындан къалгъан сызакъланы янгыртмакъ, янгыларын этмек учун тереклер орнатывгъа пачалыкъны янындан тергевню «тирилтмеге», аз-азлап сама да харжлар гёрсетмеге умпагъатлы чаралар гёрюле башласа, огъ, не арив болажакъ эди дагъы. Тереклер ва оьзге яшыллыкълар кеп болгъан сайын, къырлар айынар, бары жанлы махлукъ да байынар эди.

Абдулла БУГЛЕНЛИ.

Азыкъландырыв ишлер

Юрт хозяйство агъамияты булангъы топуракъланы асувлу кюйде къоллава, оьсюмлюклени тюзюмлюгюн артдырыва бары да агротехника чараланы оьз болжалларында сан яны булан оьтгерив агъамиятлы масъала.

Адатлангъан кюйде, гъар йыл азыкъл авлакъ ишлени алдында ДР-ни юрт хозяйство ва сурсат министрлигини сиптечилиги булан тармакъ министрликлени ва шолай да гез къаратыв регион, федерал кюрумланы вакиллери булан бирликде агъулу химикатланы ва шолай минерал кюйлевючлени топлаву ва пайдаландырывну агъамиятлы масълалары арагъа салынып гъакълашывлар юрюле. Шолайлыкъда,

топуракъчылыкъ булан машгъул болагъан бары да юрт хозяйство къуллукъчулагъа таклифлер бериле ва муниципал кюрулувларыны кюрчюсюнде иш гереген юрт хозяйство управлениелерине, «Россельхозцентры» филиалларына йибериле. Неге десегиз, агъулу химикатланы ва минерал кюйлевючлени къоллаву низамына ва законларына байлавлу талаплагъа арт бермеге ярамай. Егъесе, олардан асув болмажакъ.

Айтагъаныкъ, зараллы нитратлардан ва пестицидлерден къоллавулауны савлугъуна къоркъундукъ тувулунмагъа бола.

– Бизин республикабызда юрт хозяйство агъамияты булангъы топуракъларыбызны умуми майданлары 3 миллион 166 минг гектарлагъа етише.

Языкълар ва гюзюклер учун пайдаландырылагъан топуракъларда минерал кюйлевючлени ва агъулу химикатланы къоллавагъа гез къаратыв кюрумланы янындан айрыча тергев бакъдырыла, – деди республикабызны маълумат кюрулланыны къуллукъчуларына берген баянында ДР-ни юрт хозяйство ва сурсат министри Мухтарбий Ажеков. – Сюрюлеген топуракъланы 70 минг гектаргъа ювукъ майданлары асувлу кюйде къолланмай. Шону учун 2024–2026-нчы йылларда дагъы да 15 минг гектар майданланы ишлетивге бермеге умут этилине. Чачыв майданланы бу йыл 15 минг тонгъа ювукъ минерал кюйлевючлер булан ишлетмеге гез ал-

гъа тутулгъан. Тарыкълы минерал кюйлевючлени 90 процентден де къолай пайы хас ерлерде кюрулуп сакълана.

Белгили болгъаны йимик, бизин республикабызны юрт хозяйство къуллукъчулары этген дыгъарлашывгъа гере минерал кюйлевючлер «Еврохим» ва «Уралхим» деген акционер жамиятланы янындан таъмин этилине. Минерал кюйлевючлени 10 минг тонгъа ювугъу аммиак селитра экени ва шондан сакъ болмагъа тюзегени гъакъда да къоллавулаулагъа йимик, жаваплы гез къаратыв кюрумлагъа да айрыча буварывлар бола.

Къ. КЪАЗАКЪМУРЗАЕВ.

ЗАЩИТНИКИ ОТЕЧЕСТВА

Защитнику Родины возраст не помеха

«Самое лучшее предназначение есть защищать своё Отечество», – писал Г. В. Державин. Под Отечеством принято понимать страну предков человека, Родину. Одно из лучших толкований этого термина принадлежит известному русскому писателю М. Е. Салтыкову-Щедрину: «Отечество – тот таинственный, но живой организм, очертания которого ты не можешь для себя отчётливо определить, но коего прикосновение к себе непрерывно чувствуешь, ибо ты связан с этим организмом неразрывной пуповиной».

Настоящий защитник Отечества будет защищать ценности, принципы жизни и нравственного поведения, основанные на бережном отношении к природе, своей стране, к родителям и друзьям, другим людям.

Героя своей статьи Акай Алиева я считаю именно таким преданным защитником Отечества и настоящим патриотом нашей страны.

Акай Алиев родом из села Атланаул Буйнакского района. Родился он 21 февраля 1963 года в большой и дружной семье Али и Садияханым. В семье росли и воспитывались пятеро детей.

Глава семьи Али учился в род-

способностей в кругу знакомых и близких людей его прозвали Темир-Али, т. е. Железный Али. Однажды на автотранспортном предприятии вышел из строя двигатель автомашины «Урал». Недолго думая, он в короткий срок установил мотор от машины Минского автомобильного завода, удивив этим самым даже самых опытных

Родители Али и Садияханым

ной школе, а затем поступил в ремесленное училище в г. Избербаше. Долгое время работал шофёром в родном совхозе, а затем водителем в АТП № 4, находившемся на территории района. Из-за больших познаний и изобретательских

водитель. Был ещё и такой случай. У только что поступившего и принятого на эксплуатацию совсем ещё новенького автомобиля КамАЗ вышел из строя двигатель. Оказалось, что из-за заводского брака шатун пробил блок двигате-

ля. По этому случаю даже вызвали специалиста из Казани. Тот приехал, посмотрел и предложил отправить машину обратно на завод. Темир-Али же мастерски залатал поврежденный блок двигателя и проработал на этой машине ещё долгих 7 месяцев.

– У меня дома большая семья, пятеро детей, – говорил он. – Так как у меня нет другой возможности и средств их кормить, поить, одевать, то и ждать я не могу, пока отгонят, отремонтируют и пригонят обратно.

Супруга и мать детей Садияханым трудилась рабочей в совхозе «Атланаульский», а затем на Буйнакском агрегатном заводе, растила и воспитывала детей.

По окончании 10 класса Атланаульской школы Акай Алиева призвали в ряды Советской армии. В 1981 году он попал в прибалтийский город Гайжунай, где в учебной дивизии ВДВ принял присягу на верность Родине. В начале мая, спустя 6 месяцев по окончании учебки, 8-я рота, где проходил службу Акай в составе 3-го батальона 317-го гвардейского парашютно-десантного полка 103-й Витебской дивизии, была переброшена за кордон для выполнения задания по оказанию интернациональной помощи Демократической Республике Афганистан. Сержант Акай Алиев был механиком-водителем 70-го БТР. Спустя некоторое время благодаря опыту в области оказания первой медицинской помощи его назначили санинструктором 8-й парашютно-десантной роты.

«В одном из боевых столкновений с душманами 22 сентября 1983 года, участвуя в операции по разгрому банды в районе населённого пункта Гильменд, Акай оказал медицинскую помощь 8 военнослужащим роты, лично уничтожил 2 мятежников. В этом бою был убит командир роты. Гвардии сержант Акай Алиев, рискуя жизнью, под огнём противника участвовал в эвакуации командира роты с поля боя, при этом получил ранение в руку, но продолжал выполнять боевую задачу. За период с 1982 г. по настоящее время он оказал медицинскую помощь 18 военнослужащим...».

В Указе Президиума Верховного Совета СССР № 197-Х1 от 17 мая 1984 г. значится:

«За успешное выполнение за-

дания по оказанию интернациональной помощи Демократической Республике Афганистан наградить: медалью «За отвагу»... АЛИЕВА Акай Алиевича – сержанта». Акай Алиев награждён медалью «Воину-интернационалисту от благодарного афганского народа», знаком за службу в ВДВ и многими другими наградами.

По окончании срока службы Акай окончил курсы водителей в автошколе и устроился водителем в АТП-4. Работая бок о бок со своим отцом, он познал многие секреты водительского дела.

В 1985 году Акай Алиев изъявил желание в составе комсомольского стройотряда им. 20 Партсъезда, создаваемого в нашей республике, принять участие во всесоюзной ударной комсомольской стройке – Байкало-Амурской магистрали. Вместе с отрядом он поехал в Сургут. Со временем проявившего способности на руководящей работе и в общественных делах Акай Алиева избирают на освобождённую должность председателя общегородского клуба воинов-интернационалистов «Саланг». В эти годы лично по его инициативе в Сургуте появилась первая в этих краях Аллея Ветеранов, где было посажено около 250 деревьев в память об участниках, выполнивших свой интернациональный долг в Афганистане.

В 1990 году Акай перебирается в Москву, где работает на различных должностях, активно участвует в общественно-политических мероприятиях. С 2015 года он является председателем Союза десантников ЮЗАО Москвы (отделение Бутово), а также представителем Московского фонда мира.

БЛАГОДАРНОСТЬ

Выражается Алиеву Акаю Алиевичу за вклад в укрепление гражданского единства, физического и духовно-нравственного здоровья общества, за утверждение гуманистических принципов и воспитание патриотизма в нашем Отечестве.

Муфтий Шейх Равиль Гайнутдин,
председатель Духовного управления мусульман Российской Федерации
Москва, 2023

В июле 2023 года, несмотря на возраст, старший сержант Акай Алиев подписывает контракт и с 4 августа продолжает служить санинструктором во вновь примкнувших к России областях, в частности в городе Лисичанске Луганской области.

Несколько дней назад мне удалось встретиться и поговорить с находящимся в родном селе в краткосрочном лечебном отпуске защитником Отечества. Несмотря на свою занятость, Акай Алиев нашёл время принять участие во встрече с учащимися родной Атланаульской школы, а затем и на празднике, посвящённом Дню защитника Отечества, организованном Буйнакской районной администрацией.

Согласно решению представителей Союза народного ополчения Республики Дагестан от 16 декабря 2023 года, Акай Алиев удостоен медали «Народный Герой Дагестана».

Казим КАЗИМОВ.

Латип
ГАДЖАКАЕВ

Предисловие

Кто геройством от рождения наделен,
Тот не знает на пути своем препон.

Из кумыкского фольклора

Столетий сбросив ветхий полог,
сдуваю пыль с архивных полок
короткой памяти людской
и в меру дара своего
хочу лирической строкой
вернуть народу его сына,
забвенью преданного ныне,
во всем величии Его.

Предвижу, путь мой будет долог,
через годы – не прямой.
Я вам поведаю, чем дорог
забытый вами предок мой.
Потомкам грех о нем не знать,
молитвы нашей он достоин:
князь князей, отважный воин,
народов вождь и дипломат.

Его ни с кем другим не спутать...
Мой сказ о славном Солтан-Муте.

КУМЫКСКАЯ РАВНИНА

О кумыках: «Им дела нет ни до шаха Персидского, ни до Великого князя Московского и не состоят они в подданстве ни у кого, кроме Аллаха».

Адам ОЛЕАРИЙ¹,
немецкий путешественник, 1636 г.

Пока под гулкий конский топот,
под скрип колес и говор дикий
искала Азия в Европу
короткий путь с мечом и пикой,
веками вечным полем брани
была равнина Дагестана.

Рвались с Востока к нам арабы
с кривою саблей и Кораном;
Пришли ордынцы нас разграбить,
поставить здесь монгола хана.
Блистали тюрков ятаганы,
сардары шаха саранчой
топтали все, что под ногой.

¹
Кумыки первыми встречали
врагов у собственных ворот;
кумыки первыми теряли
жилые, имущество и скот;
равнина ровная, как скатерть,
здесь негде спрятаться, залечь,
когда враги волною катят,
а над равниной поднят меч...

Когда б они ни бились, с кем бы,
читали в лике черной смерти
несостоявшиеся семьи –
неродившиеся дети.
Сколько в саклях папах
одиноким висит на гвоздях!
Сколько в семьях у нас
и в селеньях у нас
овдовевших невест
и заплаканных глаз.

Была равнина первой жертвой
первых вражеских атак.
Когда равнина полумертва,
поднимался в горы враг.
Однако лавры доставались
народом горским (полный бред!),
мужи равнины оставались
на обочине побед.
Десятки лет без перемен

в ученом мире убеждали,
врагов, мол, горцы побеждали.
Об этом слышим по сей день,
хотя кумыкская равнина
в жестоких битвах за свободу
удары первой принимала.
С ее страданьем несравнимы
потери всех других народов,
и это факт неоспоримый.
Не оттого ль кумыков ныне
в родном краю до боли мало!?

...На все потери несмотря,
утраты все от внешних сил,
народ мой с честью сохранил
себя и собственное «Я».

²
Равнина скатерти подобна,
и в этом весь ее резон.
Она щедра и хлебородна –
друзьям раскрытая ладонь.
С горами связаны мы хлебом,
язык наш сблизил нас немало.
В горах мой предок, где бы ни был,

его родная речь встречала.
Еще с незапамятных времен
вошел кумыкский в каждый дом
народов горских и племен:
служил он всем и толмачом
и был желанным кунаком.

³
В горах бывал я сам не раз.
Однажды старец-акакал
такое с грустью рассказал.
Судите сами, вот рассказ:
– Живем веками мы в теснине,
в мешке суровых горных скал,
и нас Кумыкская равнина
кормила хлебом, – он сказал.
– Кумыки всем делились с нами,
свозилось в горы от и до.
Отшибла сытость многим память –
забыто кое-кем добро.

– Как было прежде, так и ныне
равнины щедрость не отнять,
и горы, кланяясь равнине,
должны б пред ней папахи снять.

Потомки множатся годами,
они успешны и сыты
да с властью нынешней на ««ТЫ».

Сказание о Солтан-Муте

Жаль, этническая память
истерлась временем у них, –
добавил старец и притих.

МОСКВА БОЯРСКАЯ

Великий князь Москвы боярской,
суровый Север покорив,
чужих земель плоды вкусив,
иных племен перекрестив
и став царем всея Руси,
окинул Русь царевым оком.
Не надо быть царю пророком,
понять, что мешкать уж нельзя,
когда татары тут под боком
престолу русскому грозят.
Предав огню владения ханов
Казани, древней Астрахани,
Русь почувствовала силу,
по Волге-матушке решила
спуститься вниз...
Царю бы моря,
да что б волна с волною споря,
катила полные суда
из Московии туда;
купец Московии чтоб мог
пройти с товаром на Восток.

Царю нужны не наши горы,
а прикаспийские просторы.
Равнину нужно покорить,
князей равнинные уделы
к Руси бояр присоединить –
расширить русские пределы.

ЧОПАН ШАМХАЛ

...Не раз встречал в краю кумыков
отважных воинов шамхала.

Пауль Флеминг, 14 апреля 1638 г.

Кавказ, известно, дикий край,
Шамхал Тарковский там дерзит:
князь кабардинский Сунчалай²
молит кумыков усмирить;
хотя престолу он не сносен³,
и царь грузинский слезно просит
заступиться за христиан.
А путь к грузинам на Кавказ
через равнинный Дагестан,
через владения шамхала,
где смелых воинов немало.
...Они побили Русь не раз⁴.

¹
Мухтешем Чопан-шамхал⁵
поднял шамхальство до высот,
каких еще не достигал
во всей истории народ.
Его владений просторы
берут начала с Шемахи⁶.
В него входили даже горы
до снежной шапочки Керхи.

Шамхальства северным пределом
было подножие Беш-таву⁷.
Известный словом, как и делом,
владел всем этим он по праву.
Его великие державы –
Россия с Турцией – признали,
а в тронном зале шах Ирана
с собою рядом для Чопана
держал и место постоянно.

Подробно читайте по ссылке
<https://yoldash.ru/stikhi-na-russkom-i-kumykskom-yazykakh/latip-gadzakaev-skazanie-o-soltan-mute/>

¹ Адам Олеарий (1600–1671 гг.) – немецкий ученый, математик, астроном, географ, автор труда «Описание путешествия в Московию и через Московию в Персию и обратно». В XVII веке побывал на Кумыкской равнине в составе Посольства герцога Шлезвинг – Гольштинии Фридриха III в 1638 г. в качестве секретаря посольства и встречался с Солтан-Мутом.

² Сунчалай – кабардинский князь, который добивался особого влияния на Кавказе.

³ Потто В. А. Кавказ до Петра. С. 2. В 1586 г. царь Грузии (Кахети) Александр согласился совместно с Москвой сделать шамхалу Тарковскому «великое притеснение» с условием, что на столичный город Тарки посадят его свата. Однако он Русь в походах на Кавказ не поддержал.

⁴ с 1560 по 1605 гг. Русь предприняла 10 военных безуспешных походов, чтобы захватить Таркинское шамхальство.

⁵ Мухтешем – Великолепный. Так называли Чопан шамхала персидские цари.

⁶ Район Республики Азербайджан.

⁷ Подножие Пятиглавой горы (Пятигорск).

Тайны старой фотографии

Недавно меня пригласил в гости мой давний знакомый и старый друг – хранитель памяти о древней Кумторкале Арсланали Магомедович Ибраков.

– Давно ты ко мне не заходил, – посетовал Арсланали-Агай, а у меня есть кое-что интересное для публикации и достал откуда-то с полки старинное черно-белое фото в аккуратной деревянной рамке.

– Смотри, вот здесь на фотографии запечатлен процесс открытия «от-гирмен» – электрической мельницы. Так мы называли это здание. На самом деле там был мощный насос, который тянул воду из родников вверх – вовнутрь села. Там вода скапливалась в бассейне, откуда распределялась по кранам в трёх разных концах нашего Торкалаи.

– Очень интересно, а кто эти люди на переднем плане перед зданием?

– Неужели не узнаешь?

– Узнаю Коркмасова и, может быть, Самурского.

она была понижена до статуса участковой. Здесь начиналась моя карьера врача. И не только моя. В конце 1950 – начале 1960-х гг. в этой больнице фельдшерами работали я и моя супруга Темирханова Салихат Гаджиевна. Потом мы поступили в мединститут и уже стали врачами.

– Давно, – произнес я с изумлением, глядя на невысокого, но крепкого и не по годам бодрого Арсланали Магомедовича.

– А ты что думал? Мне уже 87. Но погляди и на другое здание. Это дом Баммат-Хаджи, здесь в феврале 1919 года состоялось знаменитое совещание подпольного комитета РКП (б), на котором его главой избрали Буйнакского.

– Как это, везде пишут, что съезд проходил в доме некоего Ихласа. И дом такой неказистый, а тут не дом, а какой-то двухэтажный особняк.

– Нет, нет, – вмешалась в беседу хозяйка дома, – съезд проходил именно в доме Баммат-Хаджи. Это был очень богатый человек...

Дальше беседу вновь продол-

– Кажется, я читал в одной работе советского периода про Баммат-Хаджи, что, несмотря на религиозность, он делал вино...

– Нет! Это не так, ни он и никто другой в нашем селении до революции вино не готовил. Запиши это, об этом никто до тебя не писал. Мой двоюродный брат Абдулмуслим Гаджиев, который учился с Абдурахманом Данияловым и был намного меня старше, рассказывал, что в Кумторкалу приезжали армяне из Кизляра с бочками. Они собирали в них наш виноград и везли в свой город, там и делали всё, что хотели.

– Интересно, я читал, что в Кумторкале была какая-то исключительная почва, аналог почв провинции Шампань во Франции.

– Да. Это благодаря Сарыкуму в нашем винограде есть какие-то особые полезные микроэлементы.

Так взгляд на фотоснимок, подобно камню, брошенному в озеро и вызвавшему круги по воде, породил волны воспоминаний, вернув к жизни имена и дела дав-

Вокруг Коркмасова Адиль-Герей Даитбеков, Видади Эмиров, Мирзабек Ахундов, Нахибашев, приехавший из Ростова Хронин и другие...

– Кто именно и по какому случаю они все собрались?

– А вокруг них это наши сельчане и два милиционера. Это событие произошло в марте-апреле 1923 года, тогда в разгаре были работы по строительству канала имени Октябрьской революции. Но лично меня на фотографии больше всего интересуют не все эти люди. Обрати внимание на возвышенность – аркба, на которой раскинулось наше село. Здесь возвышаются два здания, видишь?

– Да, вижу.

– То, что слева, это дом Умалат-Бека Мурзаева, у нас его называли Умалат-Бием. В этом здании в советское время размещалась сначала районная больница, а после переноса райцентра в Кизилжурт

жил Арсланали Магомедович:

– Делом всей его жизни явилось строительство джума-мечети в селении. На неё собирали всем селом, но он дал больше всех денег. Перед началом строительства он объездил Тарки, Карабудахент, Бойнак, осмотрел тамошние мечети и внёс свои поправки в первоначальный проект, сделал минарет на 4 метра выше, ширину и длину мечети тоже увеличили на 4 метра. Наконец наступил долгожданный день открытия мечети, но Баммат-Хаджи успел совершить в ней только первый намаз, в день её открытия он и скончался. В советское время мечеть переделали в клуб. Главным украшением сельского клуба являлся рояль из дома сына Баммат-Хаджи Абсамата. Несмотря на заслуги перед советской властью, Абсамата арестовали и расстреляли в 44 года. Его внук Камиль, сын его сына Ахмедпаши, и передал мне эту фотографию.

но, казалось бы, ушедших в небытие людей.

Я рассматривал фотографию, всех этих деятелей прошлого, часто со сложными и противоречивыми судьбами, стоящих рядом с ними кумторкалинцев. В их торжественных и напряженных лицах одновременно смешивались и усталость, и гордость от свершений. Уже в первые годы советская власть сделала для благополучия населения, особенно его беднейших масс, гораздо больше, чем было осуществлено за несколько предыдущих десятилетий. Более того, вот уже более ста лет мы пользуемся водой из канала имени Октябрьской революции. Мы привыкли всё это воспринимать как должное, но за этими благами стоит великий подвиг прежних поколений. И наш долг постараться быть их достойными.

Юсуп ИДРИСОВ

Наши поздравления !!!

Житель старинного села Аксай Хасавюртовского района Марат Зайнулабидович Эртвуханов защитил диссертацию на соискание ученой степени кандидата медицинских наук.

Родился он 18 июня 1997 года в с. Аксай. После школы в 2013 году поступил в Ставропольский государственный медицинский университет. Участник и организатор всероссийских молодёжных образовательных форумов «Машук» и «Территория смыслов на Клязьме». В годы студенчества был руководителем Ставропольской молодёжной общественной организации в СТГМУ, помощником депутата Ставропольской краевой Думы.

В 2018–2020 годах проходил ординатуру в Центральном научно-исследовательском институте стоматологии и челюстно-лицевой хирургии Минздрава России, затем и аспирантуру. В 2023 году защитил диссертацию и стал кандидатом медицинских наук.

В настоящее время работает врачом-стоматологом в клинике Iceberg dental trauma, которая по последнему рейтингу Startsmile и газеты «Коммерсант» заняла 2-е место среди лучших стоматологических клиник России.

Марат Эртвуханов ещё и помощник депутата Государственной Думы РФ.

НАШ КАЛЕНДАРЬ

Российский ученый и изобретатель Гамид Юсупович Халидов родился 19 марта 1949 года в с. Нижнее Казанище Буйнакского района. Ему исполняется 75 лет.

Он является автором 102 изобретений более чем в 20 направлениях науки и техники. 101 из них сделано за 3–4 года в 1998–2001 годах. Ни у одного учёного ни в России, ни в мире нет и не было таких достижений. По существующему положению наличие одного-двух патентов даёт право на присвоение степени доктора технических наук.

Гамид Юсупович Халидов занялся изобретательством в 1987 году и на сегодня является автором изобретений, нацеленных на решение проблем обеспечения человечества питьевой водой, безопасности пассажиров и грузов на авиационном и морском транспорте, скоростной и конфиденциальной почтовой связи, универсализации возможностей клавиатур электронных устройств.

НАЗВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ:

Глобальный экологический проект «Живая вода» – новые технологии добычи льда из столовых айсбергов, его транспортировки и получения из него питьевой воды и охлажденного воздуха

Обеспечение питьевой талой водой и охлажденным воздухом паломников, совершающих хадж

Транспортные тримараны – транстри-мы

Туристическая подводная лодка-тримаран «Морской конёк»

Транспортный тримаран-спасатель
Спасение авиапассажиров и грузов самолета – система АПАКС

Спасение вертолета
Многоярусное метро
Экспресс-система «Почтофон»
Гиперфункциональная клавиша «Хамелеон»

Аварийная эвакуация людей с высотных зданий.

Работа Гамида Юсуповича Халидова по строению атома и атомного ядра называется кандидатом на Нобелевскую премию, как и технология обеспечения стран с нехваткой пресной воды водой из льда высоких широт.

В период с 1998 по 2006 год было опубликовано более ста научно-популярных публикаций в международных и российских СМИ (журналы, газеты и интернет-издания), посвященных изобретениям и научно-техническим (инновационным) проектам Гамида Халидова.

Гамид Юсупович Халидов включён в список самых выдающихся изобретателей мира всех времён и народов.

Г. БЕК

Зумруд БУЧАЕВА:

«Президент России определил приоритетные направления развития здравоохранения»

После выступления Президента Российской Федерации Владимира Владимировича Путина с Посланием Федеральному Собранию я как один из руководителей регионального профсоюза здравоохранения, член Общественного совета Минздрава России ощущаю глубокое вдохновение и желание активно включиться в развитие гражданских инициатив для достижения новых высот в улучшении социальных условий, защите трудовых прав и интересов медицинского сообщества.

Владимир Владимирович Путин – сильный лидер. Его Послание, содержащее четкие цели и видение будущего страны, вызывает у меня большое доверие. Это Послание демонстрирует способность нашего Президента вдохновлять и объединять российский народ для улучшения положения в стране, что стимулирует силы и энергию российского гражданского общества в развитии общих ценностей и приумножает усилия граждан в достижении поставленных долгосрочных целей.

В своем Послании Президент России уделил значительное внимание и определил приоритетные направления развития здравоохранения. Планируется дополнительное финансирование на протяжении шести лет для укрепления инфраструктуры сферы здравоохранения, проведения ремонтных работ, нового строительства и закупки оборудования, включая первичное звено.

Президент поставил задачу продолжить реализацию программы модернизации первичного звена, а также обеспечить современным оборудованием перинатальные центры, детские поликлиники и женские консультации.

Он также выделил важность вопросов кадровой подготовки и оплаты труда медицинского персонала. Пилотный проект по внедрению новых систем оплаты труда медицинских работников планируется запустить уже в 2025 году.

Еще в ходе Форума будущих технологий 14 февраля текущего года Президентом России были озвучены основные положения

повышения оплаты труда.

Для городов с населением от 50 тысяч до 100 тысяч человек планируются дополнительные выплаты врачам в размере 29 тысяч рублей, среднему персоналу – 13 тысяч. В населенных пунктах с численностью менее 50 тысяч человек дополнительные выплаты составят 50 тысяч рублей для врачей и 30 тысяч рублей для медицинских работников среднего звена. Эти выплаты планируется осуществлять в виде надбавки к зарплате с сохранением всех текущих выплат, включая компенсационные и стимулирующие.

Президент подчеркнул важность цифровизации медицины и обращает внимание на то, как технологии могут помочь врачам.

Планируется создание платформы для поддержания и сохранения здоровья граждан на протяжении всей жизни с использованием цифровых технологий. Это даст возможность пациентам получать дистанционные консультации специалистов Федерального медицинского центра через отдельный цифровой профиль.

Очень значимо осуществление указанных направлений, высказанных Президентом России в Послании, как для всей России, так и для Республики Дагестан в частности. Эти шаги способствуют развитию здравоохранения, повышению его престижа и привлечению молодых специалистов в медицинскую сферу.

Наш земляк игрок молодёжной сборной РФ

Одной из молодых звезд Высшей лиги отечественного футбола является наш земляк, уроженец с. Султан-Янгюрт Тамирлан Мусаев, защищающий цвета клуба ЦСКА, а с лета 2023 года он еще и игрок молодёжной сборной РФ.

В недавнем интервью, опубликованном на интернет-портале Sport.ru, нападающий

ЦСКА Тамирлан Мусаев рассказал о роли религии в его жизни.

– Кто ты по национальности?

– Кумык. Когда говорю, что из Дагестана, обычно удивляются: «Правда?» Никто не верит из-за моей славянской внешности.

– Что для вас значит вера?

– Она занимает особое место в сердце. Назову две любимые фразы: «За каждой тяжестью наступает облегчение», «Планы Бога всегда лучше, чем твои». В сложные моменты напоминаю их себе. Если у тебя что-то идет не так, успокаиваю себя: «Спасибо за все, что есть. Главное, что я здоров». Делаю все, что в моих силах, и уповаю на Всевышнего, – сказал 22-летний Мусаев.

Бывший футболист ЦСКА Александр Гришин высказался об игре форварда армейцев Тамирлана Мусаева в состоявшемся 2 марта матче 19-го тура чемпионата России, в котором красно-синие встречались с «Оренбургом» (1:1). «Мусаев провёл на поле 30 минут, забил мяч. Он такой настырный нападающий. Он молодец, боролся, выцарапывал мячи и забил хороший гол».

• 8-нчи март – Къатынланы халкъара гюню

Байрамыгъыз къутлу болсун, аявлу къатынлар!

Бугюн биз аналаны, къызардашланы, очакъда отну сѣнме къоймай иссилликни, татывлукъну, барлыкъны сакълайгъан къатынланы редакцияны ва минглер булангъы охувчуларыбызны атындан 8 Март байрамы булан къутлама сюебиз. Шаир къызларыбыз язгъан шируланы байлам этип, сизге яшавда савлукъ, узакъ оьмюр, парахатлыкъ ёрап, савгъат гъисапда тергевюгюзге берме токъташдыкъ.

Гѣгюрчюн АТАЕВА

Геч ачылгъан пайпелек

Мен къайтаман яшавума алдагъы,
Сююнчю аз, сюювю ёкъ гюнлеге.
Мен билемен, гюзню салкъын еллери
Не гъал сала геч ачылгъан гюллеге.

Геч сюювюм–геч ачылгъан пайпелек,
Сююнч берме ачылсанг да гюзюмде,
Биревню де сююндюрюп болмадынг,
Бугюн буса сююнемеймен оьзюм де.

Сююгенимни тавлар булан тенг этип,
Сюювюмню етишдирип кѣклеге,
Геч сюювюм–гечде гелген насип деп,
Тартынмайлы аян этдим кѣплеге.

Кѣплер мени гюлледилер гюнюмню,
Яманлар да яман гѣзюн тийдирди.
Сурукъ еллер къысматымда эшеген
Сюювюме сари шаллар гийдирди.

Женнет МУСАЕВА

Сѣнюп бара

Айрылывну ахырынчы мюгълети
Юрегимни юз бѣлюкге пайлады.
Гъалал болгъан сюювюме гѣз юмуп,
Сени жанынг башгъа къызны сайлады.

Сюювюбюз сен де, мен де сююнген,
Нечик бола бирден-эки сѣнмеге?
Мен чи болман, инан, оьлюп гетсем де,
Юрекдеги сюювюмню гѣммеге.

Юрегимни яралары терсее,
Эсге тюшсе айрылывну гюнлери.
Сен гетгенден берли, магъа арт берип,
Сѣнюп бара сюювюмню гюллери.

Сен гетме деп тилегенде, аявлум,
Сѣйлеме де сюймединг сен, гѣрме де.
Сен гечмесдей гюнагъларым бар буса
Ярай магъа аврума да, оьлме де.

Зулейха
АТАГИШИЕВА

Аз замангъа гелсем де

Мен дюньягъа аз замангъа гелсем де,
Аз йырым ёкъ юрегимде ер алар,

Сюювюм бар дюнья чакъы десем де,
Мен гетсем де сююп язгъан йыр къалар.

Йырым къалар макъамыдай юрекни,
Эсде къалар атив сѣзню ангыдай,
Жыйылып да салкъынына терекни,
Йырланардай эсги йырым янгыдай.

Эки къанат, бири–сююв, бири–йыр,
Къавшалмасдай къанатланма оьрлеге,
Жавгъар сѣзлер тапмагъан сонг не хайыр,
Жанлы йырым йыйлардай ерлеге.

Йырым къалар ватаныма, элиме,
Йырым къалар мени азиз халкъыма,
Сююв къалар тувуп оьсген ериме,
Сый къошардай ону сыйлы атына.

Хамисат ХИЗРИЕВА

Къара сен де ойлашып

Эртен турсанг шо баягъы, ишге деп,
Ишлей туруп воллагъ языкъ боласан.
Тюшге гелсенг аппетитге ички деп,
Юз грамны тилей туруп къаласан.

Ахшам уйге заманында гелмейсен,
Мен гѣрмеймен алапангны, акъчангны.
Сорап мени къыйын-тынчым билмейсен,
Ичкилерден толтурасан тахчаны.

Гече болса ай тигиле къаршынга,
– Аявлум,–деп айгъа, гюнге тенглейсен.
Кепинг тутса миндиресен башынга...
– Неге мени сюймейсен?–деп тербейсен.

Гъеч бирев ёкъ мени гъалым билеген,
Ярай буса, къара сен де ойлашып:
Орта гече къолтугъума гиреген
Тююлюмюсен дагъы мени...?

Супуяханым
БИЙБОЛАТОВА

Чувлукъну сюйсем де...

Язма кепим геле мени сав дюнья
Чомулгъанда бир тамаша чувлукъгъа.
Ширум тувуп битгенчеге сюймеймен
Бирев гелип къалгъанны да ювукъгъа.

Хасилерде тура бусам доланып,
Бир токътамай йыр язаман мен гъаман.
Генг бахчамда оюм да генг, гъисим де,
Тек нетесен, къаламым ёкъ, гъай аман.

Узун ёлда янгыз бусам сююнуп,
Оьз-оьзюме гѣнгюревлер этемен.
Ойларымны бузма сюймей бир-бирде
Ёлукъгъангъа икрам этип оьтемен.

Мунча булай питнеси кѣп дюньяда
Магъа шыплыкъ къайдан болсун гъар заман.
Ойларымны, гъислеримни халкъыма
Айтып битмей оьлермен деп къоркъаман.

Къурайыш
КЪОНАКЪБИЕВА

Къарар эдим кююнге...

Атив сѣйлеп, къашынг-гѣзюнг ойнатып,
Сюйдюргенсен, тек къачасан арекге
Къайнар къаным бирден-бир бек къайнатып,
Сююв отун къуйгъансан яш юрекге.

«Сююв» деген отда яна юрегим,
Сюйдюрмеге гюнерим ёкъ–къол ялгъа.
Сюймесенг де дюрсен мени герегим,
Нечик болдунг салып мени шу гъалгъа?!

«Сююв» деген от тюшкюн–бир мурадым!–
Юрегинге, ожагъынга, уьюнге...
«Сююв бош зат, сююв ёкъ», – деп турадынг,
Бир от тюшсе къарар эдим кююнге!

Мени сюйгюн! Тенгир айтса, не болмай?
Унутмасдай, мени даим гѣзлердей...
Аврвунга дюньядан эм табулмай,
Бизге гелип, менден дарман излердей.

Нюръяна
Арсланова

Билмейдир

Бу ййым да догъамны гъар мююшюн
Къурч тавушлу къарлыгъачлар елеген.
Ойлашаман: мен оларсыз нетермен,
Узакъ къалмай гюз ай буса гелеген.

Къушлар бизде нече ййны оьтгерген,
Бир-биревге уйренмеге чакъ гелген.
Тек къарлыгъач мени гѣрюп къарсалай:
«Сакъ болугъуз, яныбызгъа ят гелген».

Амал гелип, къоркъутмагъа гъакъым ёкъ
Ана къушну, балаларын аягъан.
Уясына ювукъ болсам шинчеки,
Дюньялагъа къара къувун яягъан.

Гъалек къушну, яшларына тие деп,
Юрегине парахатлыкъ гелмейдир.
Авлетине ел уьфюрсе сюймейген
Мен оьзюдей ана экенни билмейдир.

Алав АЛИЕВ

Гемени елкенин къайда бурар?

Бу йыл Россияда Агълюню йылы деп билдирилген. Тек, тюзюн айтгъанда, бизде, Дагъыстанда шо йылны башлангъан кюю мени айтардай къувандырмай. «Жамият ва низам» сагъифаны юриегеним саялы магъа гъар гюн дегенлей законланы бузуб булан байлавлу пашман хабарланы ахтарып турмагъа, нечакъы суймесем де сизге де етишдирмеге тюше.

Неге къувандырмай деп сорасагъыз, ардагъы вакътилерде бизин бир-бир школаларыбызда болгъан къувунлу гъаллар, агъвалатлар, гъатта бютюн уълкеге яйылып, етишип битди, къайтып терс якъдан дангъа айтылдыкъ. Гъали мен шоланы такрарлап турмайым. Дагъыстанны Ич ишлер министерлиги билдиреген кюйде, республикада гъакъылбалыкъ болмагъан яшланы арасындагъы жинаятчылыкъ гетген йыл булан тенгешдиргенде 9,3 процентге артгъан. Тамаша болмагъыз, тек шо жинаятчылыкъланы арасында не де бар – уру, тонав, токъалав, оьлтюрюв, атышыв, бичакъ урув...

Озокъда, шо якъдан бизин шагъарларыбыз ал сырларда бара. Неге туюк, юртларындан яшлары булан шагъаргъа гъючюп гелген агълюлер оьзлени тухум-тайпасы булангъы байлавлукъну уьзе, насигъат, къапас берме тамазалары, уллу къардашлары къалмай.

Гъали-гъалилерде пачалыкъны башчысы Владимир Путин Россияны Федерал Жыйынына Чакъырыв этди. Ону сёйлевюне башындан аягъына ерли дегенлей тергевлю кюйде тынглап чыкъдым. Ол яш наслуну, жагъиллени де масъаласын эсгермеге унутмады. Ватаныбызны гележеги олардан гъасил болажагъын къайсыбыз да англайбыз. Олар Россия деген уллу гемени елкенлерин къайда буражакъдан кеп зат гъасил бола.

Дагъыстангъа къайтгъанда, бизде бугюн де пасат 90-нчы йылланы таъсири сезиле. Сагъналардан бырынгъы адат-мердешлерибизни гъакъында макътавлу сёзлер, макъамлар чалына, амма гъар гюнлюк яшавубузда биз башгъа гъалланы геребиз.

Владимир Владимирович ана тиллеге бакъгъан якъда шоланы кыйыкъсыртагъан законну Пачалыкъ Думаны депутатларындан гери урмакъны талап этер деп тура эдим. Тек эшитмедим. Тюзюн айтгъанда, шону бизин парламентибиз де яшавгъа чыгъармагъа болар эди. Амма 30 йыл ана тиллени гъакъындагъы законну къабул этип болмайгъан къурумдан шону къаравуллама тюшмейдир. Халкъыны тилин билмейген, ону айтывларын, аталар сёзлерин, игит йырларын англамайгъан инсан герти патриот болуп оьсер дегенге менде ончакъы инамлыкъ ёкъ.

8-нчи мартны алдында макъаламны шу меселдеги калималар булан тамамлама суймей эдим. Бизден, эргишилерден аналарыбызгъа, улланаларыбызгъа, къатынларыбызгъа, къызардашларыбызгъа айрыча гъайлы янашмакъны талап этеген гюн. Тек мен 8-нчи мартны гиччиден берли ананы байрамы деп гъисаплай гелгенмен. Магъа 5-6 йыллар бола эдидир, атам булан шагъардан гезей туруп, ол орамда чечеклер сатагъан къатындан гюл байламны сатып алгъанда, мени соравлу, тамашагъа къалгъан бетиме къарап: «Бугюн 8-нчи март, анангны къутламаса ярамай» деген эди. Уьйге гелгенде картон гесекге карандашлар булан чечекни суратын этип, анамны къолуна тутдурдум. Арадан 60 йыл оьтдю, о буса шо картон гесекни гъали де сакълап тура.

Байрамыгъыз къутлу болсун! Тобукъдан туруп этегигизни оьбебиз, азиз аналар!

• Судну залындан

Ишин урушбатдан башлагъан

Дагъыстанны Оьр судунда А. Альдеровну уголовный ишине къаралгъан.

Судгъа гелген матери-аллагъа гере, ол 2022-нчи йылда «Ространснадзорну» Дагъыстан управленийсини башчысы этилип белгиленген болгъан. Янгы ерге гелгендокъ, А. Альдеров управленийде ишлейген 12 къуллукъчуну гъарисинден 100 минг манат урушбатны талап этген. Сайки, берме суймегенлени ишинден тайдыражакъ. Шолай законсуз кюйде 1,2 миллион манатгъа байынгъан. Тек шо гъакъда амаллыкъ къоруйгъан къурумлар да билгенлер ва урушбатчыны тутгъанлар.

А. Альдеровну ишине башлап Магъачкъаланы Ленин район судунда къаралгъан. Суд ону 5 йылгъа эркинликден магърюм этмек деген тёрени гесген. Тек ол ва ону якълавлучулары район судну

къарары булан рази болмай, Оьр судгъа арза берген. Оьр суд район судну къарарын гючде къойгъан. Жинаятчыгъа туснакъ болжалын къатты низамы булангъы колонияда оьтгермеге тюшежек.

Гъали де излейлер

Февраль айны 10-нда Каспийскиде тай боксдан оьтгерилеген ярышлагъа Ростовдан гелген Анна Цомартова тас болгъан. А.Цомартова Ростовдагъы юридический институтну студенткасы.

Шо гюн ол оьзюню ябушувун утдургъанда, кисе телефонун да къюп, Али Алиевни атындагъы спорт къаладан денгиз-

ге багъып баргъан. Шондан сонг ону бирев де гёрмеген. Ол утдургъан

саялы бек талчыкъгъан деген ёравлар да бар. Къызъяшны тас болу-вуна байлавлу уголовный иш ачылгъан. Амаллыкъны къоруйгъан къурумлар ахтарывланы юрютюп тура, водолазлар денгизни ичин тергейлер.

Аннаны атасы Николай Цомартов къызыны гъакъындагъы маълумат учун 1 миллион манат бермеге токъташгъан.

Сен-менлеге чыгъып эришгенде...

Белгородда полицейскийлер Хунзах районну Хунзах районунда турагъан 40 йыллыкъ Шамиль Агъматовну тутгъанлар.

Ич ишлени ерли бёлюгю билдиреген кюйде, ол кеп къабатлы уьйлени 7-нчи къабатдагъы балконундан ерге 17 йыллыкъ къызъяшны ташлагъан. Оьтюп барагъанлар «скорыйны»

чакъыргъанлар, ол авур гъалында азарханагъа етишдирилген.

Къызъяш Нигерияны ватандашы, Белгороддагъы университетде охуй.

Дагъыстанлы шо гюн ону булан сен-менлеге чыгъып яман кюйде урушгъан болгъан. Эргиши ачувланып, къызъяшны балкондан ташлагъан. Ш.Агъматовгъа кършы уголовный иш ачылгъан.

02 БИЛДИРЕ

Март айны 4-нде Къызлар райондагъы Зелёный Бор деген юрда онгача уьйлени биригине от туюшуп уьч яш оьлген. Лап уллусуна 5 йыл бола болгъан.

Март айны 4-нде Сергокъала районну Мургул деген юртунда турагъан 17 йыллыкъ жагъил адамгъа кършы уголовный иш ачылгъан. Ол хоншуда турагъан 14 йыллыкъ уланъяшны къолундагъы петарданы якъгъан болгъан. Петарда атылып, оьрюм яшны къолуну аясын юлкьуп алгъан.

Март айны 4-нде ахтарывчулар Янгы Кахулайда турагъан ерли адамгъа

кършы уголовный иш ачгъан. Ол уьюню къалкъысын ярашдырмакъ учун эки адамны тутгъан болгъан. Къалкъыда ишлеп турагъанда ювукъдагъы теллерден ток уруп оьлгенлер. Шондан алда шо къалкъыда уьй есини торуну да оьлген болгъан.

Март айны 3-нде, ахшам вакъти, Аштархан-Магъачкъала ёлда «Ниссан» маркалы машинни гъайдавчусу низамны бузуп кършы гелеген башгъа машинге бетгебет урунгъан. Хатабалагъны натижасында «Ниссаны» гъайдавчусу шо ерде оьлген, бирдагъы 4 адам яраланып азарханагъа туюшген.

Артдагъы жума республиканы ёлларында 26 хатабалагъ болгъан. Шоларда 6 адам оьлген, 41 адам яралангъан. Яралангъанланы арасында уьч яш да бар.

Март айны 3-нде Хумторкъали районну Тёбе юртунда 8-нчи класны охувчусу асылып оьлген. Тергевлер башлангъан.

Март айны 1-нде полицейскийлер Магъачкъалада турагъан адамны уьйлеринде 1,2 килограм наркотиклени тапгъан. Уголовный иш ачылгъан.

Бетни гъазирлеген Алав АЛИЕВ.
Интернетден алынган сурагълар.

«Агълю ва яшлар – насипни аслу ачгъычы»

Дюнъяда инг де уллу насип не деп сораса, мен татувлу агълю деп айтур эдим. Озокъда, шогъар авлетлерингни тюзелип яшайгъаны да гире. Экев къошулуп къурулгъан агълюде бир-биревге абур-сый ва сююв бар буса, шо уллу насип.

Эр-къатынны аралыгъы бир-биревге разиликден, аминликден, гьаллалыкъдан ва инамлыкъдан къурулгъан къала йимик болса, бир-биревню сююп де суйдюрюп де бажарса, шо, гертиден де, насипли агълю деп гъисаплана. Къыйын болгъанда къолун узатма, бир-биревню якълама, аяма, тарыкъ гезиклерде чыдап турма да тюше. Гъар заман Къалсын ва Кабахан Акъгёзовланы гёрсем, менде шолай гъислер тува.

Сююп къурулгъан ожакъ

Къалсын юртдагъы жагъ улан-ланы бириси, спортчу, шаир, композитор, жагъиллени башчысы. Ол Къазмада кёп авлетли ожакъда тарбиялангъан. Олар барысы да яшлайын загъматгъа къуршалгъан. Яшланы арасында Къалсын нени де билме ва ахтарма сюеген болуп чыгъа, тек ону айрыча спортгъа ва инче саниятгъа тарта. Бир вакътиде ол спорт булан яхшы машгъул бола. Айланасына жагъиллени жъя ва юртну командасы спортну тюрлю-тюрлю жураларындан савлай республикагъа белгили бола.

Янгъыз спорт булан машгъул болгъан буса да, ол яхшы устынюклекге етишер эди, тек музыкадан яхшы англаву бар Къалсын, юртда духовой оркестр къура. Етмишинчи йылларда, район ва республика фестиваллагъа ва конкурслагъа оркестр булан баргъанда, гиччи юрт къайда экени де билинмейген Къазмавулда оркестр къурмакъ, шо заманларда адамны гъакълына къыйышмайгъан агъвалат болгъан.

Педагогика училищени битдирип, юртда яшлагъа дарс бергенден къайры, Къалсын юртдагъы комсомол къурумну башын да тутта. Шо вакътилерде Къазмагъа уллу класлагъа ана тиллерден дарс берме гелген Кабаханны Къалсын бир гёргендокъ сююп къоя. Кабаханны ата-анасы къазмалылар, огъар 3-4 ай болагъанда шагъаргъа гёчюп, шонда яшагъанлар. Кабахан шагъарда оьсен, шондагъы школаны битдирген, педучилищеге охугъан. Къурчакъ йимик атив къыз. Уланлар башлап аривлюкге къарай чы...Тек сююв шолай зат чы, арадан кёп гетмей, сюювню оту Кабаханны юрегине де къабуна. Кабахан аривлюкден къайры, гъакъыллы ва ойлашмай иш этмейген адам болуп чыгъа.

1969-нчу йыл 19-нчу октябрде булан тою бола. Шо тарх булагъа бирдагъы затны эсге сала. «19-нчу октябр» деген шырсуна А.С.Пушкин «Друзья мои! Прекрасен наш союз» деп башлай. Шолай, шо гюн къурулгъан агълюню биллиги де ким де сукъланардай бола.

Агълю къурганча, гъар адам да яшаву нечик боларны гъакъында ойлаша. Озокъда насипли ожакъ къурма сюе. Тек агълю яшав тегиш ёл тююл, эки де адамгъа шону аркъаторкъасындан оьтме тюше. Шондан эсен оьтме болса, яшавну къалгъан яны насипли деп айтма ярай. Шолай, бу экев бири бирин толумлашдырып бу гюнлеге етишгенлер.

Язывчугъа янनावурунда англайгъан адам болмакъдан артыкъ насип ёкъдур. Шо яндан Къалсын тюзелген. Гъар адам да, гъар язывчу да оьзюню асарларын бажарагъан кюйде яза. Ону язгъанларына багъа китап чыкъгъандан ва адамлар охугъандан сонг бериле, тек шону биринчи охучусу да бола. Къалсын учун шолай адам – Кабахан. Табиатдан гъакъыллы, гиччиден берли китапланы сююп оьстен агълюсю Къалсынны биринчи насипгъатчысы, къыйматлашчысы ва

критиги. Эри ишге гете турагъанда, ону узата туруп, къатыны ягъасын тюзлейгенде йимик, язылгъан асарларына да оьзюню къаравун айтагъан Кабахан, биринчи танкъытчысы да, туврасын айтагъан адам да болуп токътагъан. Ол башгъа кюйде яз деп айтмай, оьзюню къаравун айта, Къалсын шону яда къабул эте, яда этмей. Язывчу учун шо бек агъамиятлы.

Ондан къайры да, сав оьмюрю жаваплы ишлерде ишлеген Къалсынны аз танышы-билиши болмагъан. Буланы ожагъында болгъан чакъы къонакъны эби-саны ёкъ. Кабахан шону англагъан ва намуслу кюйде кютген. Олар гъали де бары да дегенлей ишин гъакълашып, бир-биревге тынглап юрютелер. Кабахан Къалсын учун башлап сырдаш, сонг тынглап учу. Барындан да артыгъы – ону уьч авлетини анасы.

Агълюню яшыртгъын сырлары

Тышдан къарагъан адамны Акъгёзовланы арасында бир де эришив болмагъан деп эсине гележек. Шонча йылны ичинде арасында бир-бирини гёнгюн бузагъан тиеген сёз айтылмай да къалмай. Шолай гезиклерде обурлукъ алдынлыкъны ала. Эришип чач-майдангъа чыкъмай, масъалаланы арагъа салып, бир-биревге хатирри къалмайгъан кюйде чечме тюше. Ичинде сакълап тургъанча, айтса ва тынгласа яхшы. Агълю аралыкъланы янгъыз шолай сакълап бола.

– Насип недир деп сораса, уьйдеги берекет, яшланы аманлыгъы ва бизин савлугъубуз деп къысгъаракъ жавап беремен, – дей Кабахан Апсалдиновна. – Яшларын ва оланы яшлары тартынмай паракъатлыкъда яшай буса, дос-къардашынгъа къатнай ва бир-биревден сююне буса, гюллемай буса, терс зат айтып къоймагъай эдим, айтсам терс англамагъай эди деп тартынмай бусанг, яшларын да агълюнгъа де сени аявлай буса аркъанга къанатлар чыкъгъандай болсан.

Кабахан агълюню гъакъында оьзлени яшав сынаундан таба айта, тек гъалиги замандагъы милли адатлар тайып барагъаны, яшёрюмлер эдепсиз болуп, эдеп-къылыкъны билмейгени ону бек талчыкъдыра.

Авлетлери, эл учун да уллу байлыкъ. Олар нечакъы айтсанг да англамай къалмакълыкъ бар, тек гъар гюн ата-ана бары да масъалаланы бир-бири булан гъакълашып чечегенни гёре туруп оьссе, оланы арасында да бир-биревге гьюрмет арта. Шолар яшланы къысматына ва яшавуна салынгъан кюрчу болуп токътай.

– Агълю ва яшлар гъар къатынгишиге де авур юк, тек шо насипни аслу ачгъычы, – дей Кабахан.

«Магъа яшлар къарап тура...»

Бу агълюню яшлары да педагоглар. Уланы Марат да юртдагъы школада дарслар берип турду, гъали маданият тармакъда. Уллу къызы –

Акъгёзовланы агълюсюне «Сюювню ва аминликни» савгъаты тапшурула.

муаллим. Гиччи къызы Гюлжанат филология илмуланы кандидаты. Кёп йыллар Дагъыстан пачалыкъ педагогика университетни Хасавюртдагъы филиалында декан болуп ишледи. Гъали – Кёстекдеги школаны завучу.

Бу агълюню ортакъ педагогика стажы 150 йылдан да оьте. Янгъыз Кабахан билим берив тармакъда 50 йылдан да артыкъ ишледи. Олар агълюсюню ишине гёре Хасавюрт шагъаргъа гёчгенде де кёп йыллар Кабахан Къазмагъа барып дарслар берип турду. 30 чакъырымгъа ювукъ ёлну гъар гюн эки керен оьтмеге къыйын экенни айтса да, «магъа яшларым къарап тура» деп жавап бере эди. Ол Къазмада 13 йыл школаны директоруну билим беривге, сонг тарбиягъа къарайгъан орнунбасары болуп ишлеп турду. Шо йыллардагъы бир агъвалатны гъакъында къызы Гюлжанат хабарлай.

– Анабыз Къазмада ишлейгенде, 29 яш бар 9-нчу калсны класс ёлбашчысы болма бирев де суймей болгъан. Бек къыйынлы клас болгъан. Шону къабул эте. Анабыз арадан кёп де гетмей шо класны тарбиялы чы нечик де, алдынлы этме де бажаргъан. Шоланы кёплери оьр билимлер алгъан, гъар гёрсе оьзлени анасын гёргендей сююнелер. Анабыз башлап оьзюне, сонг ишине бек талаплы, ол дарслагъа шагъардан барып ишлейгенде де бир де гечикген адам тююл. Шолай талапланы ол бизге де сала эди, агълю болуп яшайгъанда оьзюне нечик юрютме герекини айта эди. Аллагъагъа шюкюр барыбыз да агълюерибиз булан насипли яшап турабыз...

Къазмада ишлеген йылларын Кабахан оьзю де уллу сагъынч булан эсгере.

– Биз оьзюбюз де шо йылларда адамлыкъны инг де яхшы амалларында тарбиялангъан эдик, – дей ол. – Шону яшлагъа да мердешлендирме къарай эдик. Алда инсанлыкъ, адам адамны сюегенлик бар эди. Шолай арада яшайгъан яшланы тарбиялама да тынч эди. Белгили адамлар уьлгю бола эди. Яшлар шолагъа тынглай эди ва ошама сюе эдилер. Алда депутатлардан ва министрлардан эсе олайлагъа гьюрмет артыкъ этиле эди. Муаллим буса – абурлу адамланы бириси эди. Мени де шолай адамлар аралагъан ва тарбиялагъан. Ишге белсенип гирише эдик. Гъали йимик ЕГЭ-лер де ёкъ эди, тестлер де, яш, муаллимни алдында экзамен бере эди.

Кабаханны шонча йыл текген къыйыны зая гетмегенини, пачалыкъны янындан тийишли кюйде къыйматлангъаны да исбат эте: ол Дагъыстанны ва Россияны ат къазангъан муаллими, Россияны умуми билим беривюню отличниги,

«Загъматны ветераны» деген медаль ва «Хасавюрт районну алдында этген къуллукълары учун» деген орден булан савгъатлангъан.

Мен огъар яшавун янгъидан башлама бажарыла буса, къайдан башлама ва ким болма сюер эдинг деп сорагъанда, ол «Хасавюртдагъы педагогика училищеден башлар эдим» деп жавап берди. Ол Дагъыстан пачалыкъ университетни филология факультетин битдирсе де, биричи толу билим алгъан охув ожагъын уллу къуванч булан эсгере.

Ону билими ва бажарывлугъу ёлбашчы болма имканлыкъ берген буса да, ол муаллим касбуну юрютуп тургъан. Ол уьйде эргиши баш болма герек йимик, школаланы башын да эргишилер тутса низам яхшы болагъанны айта бола. Кабахан артагъы йылларда Хасавюрт районну билим берив управленисинде баш касбучу болуп турду, шонда да оьзюне тапшурулгъан ишлени устынюл кюйде юрютдю. Гъали районда билим берив идараланы профсоюз комитетинде касбучу болуп ишлей.

Насип оьзюн аявлайгъанланы сюе

Тыш пачалыкъларда агълю байлыкъланы бузуп дам-дагъырын чыгъаргъан, шоланы бизин улкебизде де йама къарай. Шону учун да Акъгёзовланы йимик агълюлер оьзлени уьлгюсю булан шолай гъаллардан ари эте. Гъалиги вакътиде яшёрюмлени уллулагъа, айрокъда ата-анасына гьюрмет этивню, элли намусларын кютме, тарыкъ болса шону жаны йимик сакълама гереклигин англагып тарбиялама тарыкъ.

– Насип оьзюне уьйренгенни суймей, насип сюе оьзюне де аявлайгъанланы, тас этме къоркъагъанланы, – дей Кабахан. – Биз де шону тас этерден сакъбыз. Кёп къыйынлы заманлардан аявлап, сыйлап сакълагъан насипни тас этме ким сюе? Кёп йыл яшагъан насипли агълюлер янгы къошулгъанлагъа уьлгю болалар. Сюювню ялынына экев къарай ва заманда бир «агъач» ташлай турса сёнмей дей. Биз шолай яшагъанбыз. Ишге де бирге баргъанбыз, пашманлыкъ-той болсада, бирге юрюбюз.

Мен бу агълю булан савболлаша туруп, олагъа сукълангъанымны айтдым, неге тююл олар оьзлени яшаву булан айланадагъылагъа бир биревге нечик абур-сый этме герекини, нечик суйме герекини гёрсете туруп яшгъан. Мен сизин къалгъан оьмюрюгюзге де къатты савлукъ, агълю насип, берекет ва аманлыкъ ёрайман!

Гебек КЪОНАКЪБИЕВ.

Рамазан – бусурманлагъа айрыча шабагъат болагъан ай

Бусурманлар учун инг де сыйлы Рамазан ай етишип геле. Магъаммат Пайхаммарны (алайгъисалам) гъадисине гёре, Рамазан айны геливю булан женнетни къапулары ачыла, жагъаннемни къапулары ябыла. Шо айда товба этгенлеге гечилмекни умуту кёп къадар арта. Этген ишлери мизан терезелер булан чегилгенде де, олар яхшылыкъгъа багъып авур тартажакъгъа умут оьсе.

Шо саялы бу сыйлы гюнлер бусурманлар айрыча шабагъат болагъан Рамазан айдагъы оразаны тутта, этилген гюнагъларына гъёкюне. Шондан къайры да, аралыгъы бузулгъанлар булан ярашмагъа алгъасамагъа, оьзюбюзню къардашларыбызны, ювукъ адамларыбызны уьстюне бармагъа, этилеген ибадатланы артдырмагъа садагъалар этиле. Яхшы ишлени кёп этмеге, жамият булан межитде намаз къылмагъа, ата-ананы, къардашланы ва оьзге айланабызда яшайгъан адамланы сюндюрмеге къаст этмеге тюше. Оланы арасында гечмеге тарыкълар бар буса, гечип, къылылмагъан намазлар бар буса, мекенли кюйде таравихлени ва оьзге сюннет намазланы къылып, гери урулагъан амаллардан арек болмагъа гъаракат этиле.

Шо гъакъда айта туруп, Рамазан айны оразасын тутмакъны зувабы да уллу йимик, бола туруп ораза тутмай къоймакъны гюнагъы уллу экени гъакъда да эсгермеге тюше. Ораза тутгъан адам бирев булан эрише, хатирин къалдырса, башын сёйлеп, айтды-къуйтду юрютсе, экев эришер йимик ял-

гъан айтса, гъарам затгъа къараса, оразаны сыйлылыгъын, зувабын къутгъарадыр.

Ораза тутмакъны эки борчу бардыр. Шоланы биринчиси, гъар гече: «Мен негет этдим, тангала шу йылны Рамазан айыны борч болгъан оразасын Аллагъ учун тутмагъа», – деп негет этмек. Негетни де юреги булан этмек борчдур, авзу булан этмек сюннетдир. Экинчиси – гъар гюн эртенги намаздан башлап, ашам гюн батгъынчагъа оразаны бузагъан гъар-бир затдан сакъланмакъ. Адам гюндюз вакъти биле туруп ашаса, сув ичсе, сигарет тартса, ораза бузуладыр. Билмей туруп нечакъы кёп ашаса да, ичсе де, оьзюнден ихтиярсыз къус-

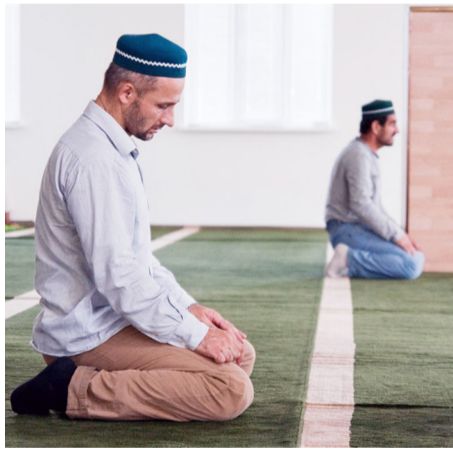
са да, оразасы бузулмайдыр. Укол этмек, тишин алдырмакъ, къан чыгъармакъ (кровопускание), тырнагъын, чачын гесмек булан ораза бузулмайдыр. Намаз жувунагъан адам авзун жувагъанда, бурнун чаягъанда, кирингенде ичине сув гетмекден сакъ болмагъа тарыкъ.

Шо гъакъда айта туруп, шу ерде ораза ачагъа ювукъ болагъанда, олай да ораза ачагъанда охулагъан дуаланы газетни охувчуларыны тергевкюне бермекни тийишли гёребиз. Ашам ораза ачагъа ювукъ болагъанда охулагъан дуа: «Аллагъумма йа васийал магфирати игъфирли». Маънасы: «Гъей Аллагъ, рагъмуланы Есиси, мени гюнагъларымдан гече». Ораза ачагъанда охулагъан дуа: «Аллагъумма лякя сумту, ва бикъаа манту, ва аляйкя таваккъальту, ва аля ризкыкя афтарту, фагфирли йя гаффаару маа каддаму ва маа аххарту». Маънасы: «Гъей Аллагъ, Сени учун ораза тутдум. Сагъа инанаман. Сени рагъмунга аркъа таяйман. Сен буюргъан ризкыкы булан оразамны ачаман».

Гъюрметли охувчулар, сизин етип гелеген сыйлы Рамазан ай булан къутлап, Яратгъан Есибиз Къудратлы Уллу Аллагъ бизин оразаларыбызны къабул этсин, гюнагъларыбыздан гечсин, дюнъягъа паракатлыкъ, юреклерибизге сабурлукъ салсын! Рамазан айны барыбызгъа да оьр даражада оьтгермеге Аллагъ насип этсин!

Межитде къылмакъ макътала

Рамазан айны узагъында яссы намаздан сонг къылынагъан таравих намаз сюннет намазлардан бириси гъисаплана. Шо намазны межитде жамият булан бирче къылмакъ макътала. Шолай этип болмагъанда, уйде янгыз къылмагъа да ярай. Аслу гъалда таравих намазда 8 ракаат, демек, экишер ракаат этилип, 4 намаз къылына. Тек 20 ракаатны – экишер ракаат этип, 10 намаз къылса яхшы. Магъаммат Пайхаммар (алайгъи салам) таравих намазны вакътисинде башлап экишер ракаатлы 10 намаз къыла болгъан. Шондан сонг жамиятгъа энгиллешдирмек учун, 8 ракаат булан тамамланып къалгъан.

Таравих намаз битгенде, жамият булан бирче башлап эки ракаатлыкъ, сонг дагъы да бир ракаат витру намаз къылына. Таравих намазланы арасында охулагъан 3 дуа бар. Шоланы биринчиси яссы ва сюннет ратибат намазланы къылгъан сонг охула. Шо дуаны биринчи ва уьчюнчю таравих намазлардан, олай да биринчи эки ракаатлыкъ витру намазлардан сонг да охумагъа тюше: «Ла гъавла вала къуввата илла биллагъ. Аллагъумма салли ала Мугъаммадин ва ала али Мугъаммадин ва саллим. Алла-

гъума инна насъалукал жанната ва ннаузубика минаннар». Экинчи ва дёртюнчю таравих намазлардан сонг уьчер керен экинчи дуаны ва бирер керен биринчи дуаны охуй.

«Субгъана лагъи вал-гъамду лилла-гъи ва ла илагъа илла лагъу ва лагъу Акбар Субгъана лагъи гъадада халкъигъи ва ризаа нафсигъи ва зината гъаршигъи ва мидада калиматигъ». «Субгъанал-маликил-къуддус (эки керен). Субгъана лагъил-маликил къуддус, субугъун къуддус раббул малаикати варругъ. Субгъана манн тагъаззаза билкъудрати вал-бакъаъ ва къагъагъарал ибада бил-мавти вальфанаъ. Субгъана раббика ррабил гъи зати амма йасифун ва саламун ала мурсалина ва вал-гъамду лилагъи ррабил аламин». Шу уьч де дуаны таравих намазгъа жыйылгъанлар барысы да бирче къычырып охуй

• Гъадислер

Ким Рамазан айда оразасын тутма да бола туруп, бир гюнню оразасын уьзюрюсюз яда аврувсуз ачса, сонг гъёкюнюп, шону оразасын тутта болса да, шону зувабына етишмес, савлай йыл ораза тутса да.

Рамазан ай геливге сюнеген адамны къаркъарасын Аллагъ жагъаннемге гирмейген этер.

Рамазан айда гюнагъ болагъан ишлерден сакълангъан адамны Аллагъ он бир айдагъы гюнагъларындан гече.

Ораза – о бару. Сизин къайсыгъыз да ораза тутгъан бусагъыз, эрши сёйлемегиз ва гъюнагъ иш этмегиз. Эгер кимесе бирев сизин кепигизни бузса, яда ябушмакъ, эришмек учун питне сала буса, хатиригизни къалдырагъан адамгъа: «Багъышлагъыз, мен ораза тутгъанман», – деп айтыгъыз.

Шардангъа туругъуз, неге тюгюл шарданда берекет бола.

• Ислам дюнъядан янгылыкълар Дыгъар байлангъан

Дагъыстан гуманитар институту ректоруну кёмекчиси, Ставрополь крайны муфтисини заместители, арап философия илмуларыны доктору Шихабутдин Гъюсейнов ва Къызлар шагъарны ва районну имамларыны ёлбашчысы Шамил Багъаналиев Бирлешген Арап Эмиратларда иш сапар булан болгъан.

Шо сапарны вакътисинде олар Бусурман жамиятларыны бютюдюнъя советини ёлбашчысы Мугъаммад Аль-Башари булан ёлукъгъан ва бир тюрлю разилешивлеге етишген. Бирге чалышывну гъакъындагъы дыгъаргъа къол да салгъан. Шо дыгъарны гесимлерине гёре Дагъыстан гуманитар институтуну студентлери Бирлешген Арап Эмиратлардагъы оьр охув ожакъларда билим алажакъ, дарс беривчюлеге де оьзлени касбу бажарывлугъун камиллешдирмеге имканлыкъ берилежек.

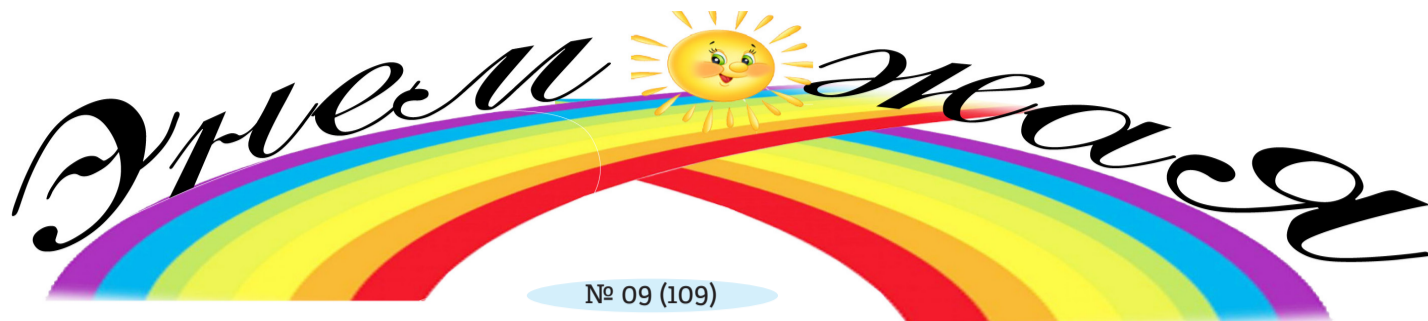
Ругъани алимлени сапары

Алдагъы гюнлерде бизин республиканы темиркъазыкъ боюндагъы районларында яшайгъан дин алимлер ва ругъани къуллукъчулар Луганск, Донецк халкъ республикаларында, олай да Запорожск ва Херсон областларында болгъан.

Олар оьрде эсгерилген республикаларда ва областларда яшайгъан адамлар булан ёлугъуп лакъыр этгенден къайры да, жамият намазлар да къылгъан, Магъаммат Пайхаммарны (алайгъи салам) алгъышлайгъан мавлетлер де охугъан. Шолайлыкъда, ерли ругъани къуллукъчулары булан да къатнагъан олагъа дин китаплар да етишдирген. Хасавюрт шагъарны ва районну имамларыны советини ёлбашчысы Магъаммат Магъамматовну сёзлерине гёре, шонда динге къуллукъ этмеге, демек, жуманамазгъа юрюмеге, межитлеге гелип, гъар бусурмангъа борч болгъан беш намазны къылмагъа да тийишли шартлар болдурулгъан. Бусурманлар яшайгъан ерлерде шо кюйде иш гёрмек де айрыча агъамиятлы.

Маълуматлар ва суратлар
Islam.ru ва Islamdag.ru
сайтлардан алынгъан.

№ 09 (109)

Байрам булан кутлайбыз!

Аявлу яшлар, белгили экени йимик, бутюн, март айны 8-нде, Къатынланы халкъара гюню белгилене. Гелигиз, шону булан пайдаланып, бизин аналаны, халайларыбызны, анайларыбызны, ижаларыбызны, къызашларыбызны байрам булан кутлап, олагъа лайыкълы сёзлер айтмагъа алгъасайыкъ. Неге туюл де, олагъа атив сёзлер нечакъы кеп айтылса да артыкъ болмажакъ.

Биз буса яш охувчуларыбызны атындан бары да аналаны байрам булан кутлай туруп: «Аврумагъыз, савлукъ булан яшагъыз, аявлу аналар! Сизин гёзлеригизни нюрюн бир заманда да пашманлыкъ елемесин!» – деп айтмагъа сюебиз.

Аналаны къакъакъ йырларындан, бизин халкъ оланы алгъышлайгъан айтывлардан, аталар сёзлерден башлап, белгили кумукъ шаирлени аналагъа багъышлагъан шиъруларын бу гезигинде «Эне-жаяда» сизин тергевюгюзге беребиз.

• Адабият Абдулла ЗАЛИМХАНОВ.

Анагъа

Мен биревге борчлуман,
Тюзю, борчлуман хыйлы.
Не бар дюньяда, не бар
Азиз анадан сыйлы?!

Борчлуман ол бавруна
Басып сют ичиргенге
Сырлары кеп яшавгъа
Къулач яйып гиргенге.

Борчлуман гъайлегимни
Чайкъагъангъа йыр айтып.
Шавлалы яшав ёлгъа
Салгъангъа ол торайтып.

Борчлуман мен анагъа
Къатыв къоллу, аялы,
Авур гюнде таянма
Таяв болгъан саялы.

Борчлуман уйретгенге
Адамлагъа ошама.
Халкъымны арасында
Абур табып яшама.

Акъны-гёкню айырма
Уйретгенге гиччилей.
Омюр бою борчлуман
Анагъа биринчилей!

Казим КАЗИМОВ.

Анам кёрюгюн якъгъан

Гюлмеллилердей, анам,
Экмеклер сен биширген.
Сабур отда къызартып,
Кёрюк алгъа тюшюрген.

Гюн сюрткючлер сюртгендей,
Гъар экмек яна гюндей.
Айланышынгны сени
Авул гелинлер гюллей.

Ун, сюнкю, элек, къыргъыч,
Мая, туз, къалакъ, пурхун...
Анам кёрюгюн якъгъан –
Жыйылгъандай сав тухум!

• Охув ожакъларда

Аналаны алгъышлап...

Алдагъы гюнлерде Буйнакск районну Эрпели юртундагъы орта школаны охувчулары кюршалып, 8 Март байрамгъа багъышлангъан гъаракатлар оьтгерилген.

Охувчу яшланы шынды уланлар ва аналары ва уллалары ва уллалары ортакъчылыкъ этген шо гъаракатланы бары-

пагъмусун гёрсетип гёнгюн алгъан.

Эсгерилген охув ожакъны Telegram-каналында билдирилген йимик, бутюнлерде шо школада байрамгъа багъышлап охувчу яшлар этген суратланы выставкасы да юрюлюп тура.

Чебер охувну конкурсу

Талатгюн, март айны 5-нде, Хасавюрт районну Эндирей юртундагъы орта школаны «Живая классика» деген Бютюн-россия конкурсну биринчи, демек, муниципал тирети оьтгерилген.

Эсгерилген районну билим берив управленисини билдирилген йимик, оьтгерилген шо гъаракатны ортакъчылары оьзлер танглагъан адабият асарны чебер охувгъа байлавлу пагъмусун малим этген. Шондан къайры да, олар чебер кюде охумакъ учун танглагъан асарыны чеберлик аламатына, олай да, автор гётереген масъала-

лагъа артыкъ тергев берегинин исбатламагъа бажаргъан. Шону булан бирге, сагънада оьзлени тийишли даражада тутуп гёрсетген. Хасавюрт районну билим берив управленисини янындан оьтгерилген конкурсну алдынлыларына гъюрметлев грамоталар ва оьзге савгъатлар тапшурулгъан.

• Халкъ авуз яратывчулугъундан

Айтывлар ва аталар сёзлери

Ана гёнгю – бешикде, бала
гёнгю – эшикде. * * *

Ана биширген экмекден татли
аш болмас. * * *

Ана баланы тилин англар.
* * *

Ана айтгъанны этмеген, негетине
етмеген. * * *

Ана – уйню берекети.

• Гысаплар

Тюкенден къайтып геле
Уьуне эки къызъяш.
Гъарисини къолунда
Экишер экмек – акъ аш.

Шо экмеклер бары да
Сувумай исси мекен.
Экмеклени санавун
Къайсы яш айтар экен?

* * *

Беш оьрдек кёлде юзе,
Экиси уча кёкден.
Оланы чы санавун
Билгендир яшлар кёпден.

Н. Б.

Къакъакъ йыр

Гъай, гъай балам, гъай балам,
Ухайлар этип къой, балам,
Ойнамагъа бар, балам!
Ойнап гелгир абанга!
Ял ябулсун арбагъа!
Ананг сююнсюн, сыргъа,
Ойнама баргъыр къыргъа,
Абанг гирсин уьонге,
Къуйрукъ илсин чююнге,
Бал тексюн тулугъунга,
Байтал сойсун тоюнга!
Абанг сагъа гъаз этсин,
Алты къапдан боза этсин,
Эллер танглап къыз алсын!
Янгур явсун, ачылсын,
Акъ булутлар чачылсын!
Сени тапгъан ананга,
Женнет къапу ачылсын.

• Бош заманыгъызда...

Тюпде берилген суратны тюрюлю
ренклеге боягъыз.

Бетни гъазирлеген
Насрулла БАЙБОЛАТОВ.
nasrulla_@mail.ru

Уллу сююнч...

Москвадагы В.И.Кулаковну атын юртеген медицина центрда Марат ва Юлдуз Салаватовлагъа бирге 4 яш тувгъан деп башлап Россияны Пачалыкъ Думасыны депутаты Бийсолтан Гъамзаев озюню Телеграм каналында язып чыкъгъан эди. Къайда барса да къумукълар деп ойлашып къалгъан эдим.

4-нчю мартда Россияда аслу деп гъисапланагъан 1-нчи каналдан янгылыкъларда шо яшланы больницадан чыгъарагъанын гёрсетгенде, шолар къумукълар экенге мекенли тюшондум. Устевюне, барысы да таныйгъанлар болуп да чыкъдылар. Яшланы атасы Марат Ботаюртда танывлу Салаватовланы тухумуну наслусу, анасы - Россияны Игити, 1945-нчи йылда Рейхстагъа

байракъ къакъгъан Абдулгъаким Исмайлывну уланы Солтансайитни ва Марьямны къызы Юлдуз болуп чыкъды. Олар агълуюсу булан Москвада яшайгъанлы 5 йыл бола. Оланы къутлай туруп, яшланы гъалын сорайман. -Яшланы медицина центрдан чыгъарагъанда Москвагъа кеп къардаш жыйылып бардыкъ, - дей къызыны анасы Марьям. - Еринде де кеп адам жыйылгъан эди. Бу цен-

трда 4 яш бирге тувгъан гезиклер аз дей, оьтген 15 йылны ичинде - бу дёртюнчю гезик. 4 яш бирге 700 минг керенден бир бола дей. Шо да бизин къызгъа къаршы болгъан. Яшлар уйде, оланы гъалы яхшы.

Марьям да яшлагъа къарайгъан врач, кеп йыллар Хасавюртдагы больницада ишлеп тура. Зенг этип Юлдузну да къутлайман.

- Бу - Аллагъутаала берген уллу савгъат, - уьч яшыбыз болар деп тура эдик, бир гюнден 6 яшыбыз болуп къалды, деп кюлей ол. - Башлап 3 яш дей эдилер, сонг дёрт болду. Бек анив къарадылар. Центры директору Геннадий Сухих де гелип къарай эди. Чыгъагъан гюн гъар яшны ол озю тергеде.

Яшлагъа атланы уллу авлетлери такъгъан: Камила, Милана, Айла ва Данил. Оланы авурлугъу 2 килодан аз, тек гъар гюн астаракъ булан авурлукъ къошула.

Къ а т ы н г и ш и л е н и байрамыны алдында Салаватовланы агълуюсуне эде ёкъ савгъат болгъан. Шолай савгъатлар бу агълуюе дагъы да кеп болсун, яшлар да эсен-аман оьссюнлер!

Г. БЕК.

• Спорт

Медаллар алып къайтгъан

Буйнакск районда ябушувну грек-рим журасы булан машгъл болагъан яш кочаплары Суздаль шагъарда оьтгерилген 16 йыллыкъ чагъына етишмеген яшёрюмлени арасында ярышларда ортакъчылыкъ этип къайтгъанлар.

Эсгерилген ярышларда 41 кило авурлукъда ортакъчылыкъ этген халимбекавуллу Мугъаммат Абдулмуслимов экинчи ерге чыкъгъан ва гююш медальгъа ес болгъан. Халимбекавулдан баргъан Солтан Юсупов -35, Ризван Къайырбеков - 41, капиркъумукълу Ильяс Баймурзаев - 44 кило авурлукъларда тутушувланы оьтгерип, бронза медаллар къазангъан.

Казим КЪАГЪРУМАН.

СУРАТДА: ярышланы ортакъчылары.

Гёзел байрамны алдында...

Тюнегюн Магъачкъаладагы милли китапханада Пачалыкъ Думаны депутаты Солтан Гъамзаевни ерли журналистлер булан ёлугъуву оьтгерилди. Ёлугъувну ача групп, Дагъыстанны маълумат ва печат агентлигини ёлбашчысы Абдуразакъ Жамалутдинов байрамны алдында маълумат къуралланы вакиллери булан ёлукъма чола тапгъаны учун депутатгъа баракала билдирди.

- Бугюнлерде Дагъыстанны журналистлерини союзу къурулгъанлы 65 йыл бите ва шо тармакъда кеп санавадагъы къатынгишилер ишлей, - дей С.Гъамзаев. -Байрамларыгъыз булан къутлайман. Бугюнлерде журналистлени бойнуна кеп намустюшген ва оланы тюз ёлда чечивден кеп зат гъасил бола. Язмакъ учун масъалалар кеп. Гъали яшёрюмлени терс ёлгъа салма къарайгъан нечакъы гючлер бар. Гъали-гъалилерде Россияны Президентини Федерал Жыйынгъа этген Чакъыривунда "Молодежь" ва "Кадрь" деген айрыча милли программалар къабул этилежекни айтды. Демек, гележек 6 йылгъа этилме герек ишлени гёрсетди ва аян этди. Милли проектлени 2030-нчу йыллар болгъанча узатылагъаны да яхшы хабар. Билдирилген санкциялагъа къарай, экономикабыз артып тура. Муна, шулай затлаты гъакъында язма герек. Тезде Россияны Президентин

сайлавлар оьтгерилежек, шонда да гъар адам озюню ватандашлыкъ борчун кютме герек. Журналистлерден гъасил болагъан затны этме тюше.

Сонг да Солтан Солтанбиевич жыйылгъанланы соравларына жаваплар да берди.

Соравларда аслу гъалда ДГУ-да журналистлер гъазирлейген факультетде бюджет ерлер ёкълугъу, ана тиллеге тергев ёкъну, китаплар етишмейгени, журналистлени алапалары осал экени де арагъа чыкъды. Соравланы барына да толу жаваплар къайтарылды, бирлерин чечмек учун язып алып.

Жыйынны ахырында ол маълумат къуралларда кеп йыллар загъмат текген къатынгишилеге баракала кагъызлар ва гюл байламлар берди. Савгъатлангъанланы арасында «Ёлдаш» газетни жаваплы секретары Нюрсюв Албасханова да бар.

Бизин мухбирибиз.

ЁЛДАШ

Учредитель:
Агентство информации и печати Республики Дагестан

Главный редактор
Г.А. КОНАКБИЕВ
8 928-969-60-39

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Дагестан 21 мая 2019 года. Регистрационный номер ПИ №» ТУ05-00430.

Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов, которые несут ответственность за достоверность и объективность представленных для публикации материалов. Рукописи не возвращаются и не возвращаются. При перепечатке материалов газеты ссылка на «ЁЛДАШ» обязательна.

Приемная глав. редактора - 65-00-30

Адрес редакции и издателя: 367018, Махачкала, пр. Насрутдинова 1 а, Дом печати, 9 этаж. Телефакс: 65-00-30
Адреса сайта: www.yoldash.ru, e-mail: gz-yoldash@mail.ru (для офици. переписки)

Заместитель глав. редактора
А. Салимурзаев
8 928-974-55-88

Редактора отделов:
К. Караев - отд. экономики и экологии
8 988-449-73-27
Karaev.51@mail.ru

П. Хайбуллаева - отд. правовых проблем, семьи и здоровья
bike-1970@mail.ru

Н. Байбулатов - отд. молодежи, образования, религии и спорта
8 928-836-44-79
nasrulla@mail.ru

Я. Бийдуллаев - отд. культуры
8 960-419-02-73
iarash@bk.ru

Корреспондент
П. Бекеева
8 903-481-03-81
bekeeva.1980@mail.ru

ИНДЕКС 51315

Газета «Ёлдаш» отпечатана в типографии ООО Издательство «Лотос», г. Махачкала, пр. Насрутдинова 1 а. По вопросам качества печати обращаться в типографию ООО Издательство «Лотос». Время подписания в печать - 18.30, фактическое - 20.00

Корректор
К. КАЗИМОВ
Выпускающий редактор
Н. АЛБАСХАНОВА

e-mail: eldash1917@mail.ru

Газета выходит 48 раз в году
Тираж 4000 экз. Цена - свободная
Заказ № _____